

האסטרטגיה והמדיניות האמריקאית כלפי סין

יוחאי גויסקי

חוקר עצמאי

מאמר זה מנתח את האסטרטגיה והמדיניות האמריקאית כלפי סין, בפרט בתקופת ממשל ביידן, במטרה לאפשר הבנה טובה יותר של האתגר הסיני בעיני האמריקאים ולגזור מכך משמעויות לישראל והמלצות למדיניות כלפי אחד המעצבים האסטרטגיים המרכזיים של העשור הקרוב, וסביר להניח שאף מעבר לו.

המאמר נכתב בזמן שבו היריבות בין המעצמות המובילות הולכת ומחריפה, וארצות הברית מסלימה את צעדיה מול סין במסגרת "תחרות אחראית", כהגדרתה (בניסיון לא "לשבור את הכלים" ולא לגרור את היריבות למחוזות מסוכנים – למשל חיכוך צבאי), ומצפה גם משותפותיה לאמץ מדיניות כלפי סין שתהלוך את גישתה של וושינגטון. בעת הזאת נראה שלארצות הברית כבר יש תפיסה מגובשת ולכידה יחסית אשר לאיום הנשקף מסין ולאסטרטגיית ההתמודדות עם איום זה, שלא השתנתה מהותית בין ממשל טראמפ הראשון לזה של ביידן. ואולם תרגום התפיסה למדיניות סדורה ולמהלכים ספציפיים בפועל עודנו מתעצב ומשתנה, בפרט לנוכח שיקולים נוספים וקשיים פוליטיים ואחרים מבית, מציאות גלובלית מרובת אתגרים ותגובה סינית למהלכי ארצות הברית. מעבר לכך, ארצות הברית גם אינה מזניחה את ההיערכות הצבאית לעימות עם סין, ורואה בשנת 2027 שנה עם פוטנציאל הסלמה בהקשר של טאיוואן.

גלי ההדף של היריבות הבין-מעצמתית כבר מורגשים בישראל, עת סין אימצה מדיניות בוטה כנגד ישראל מאז ה-7 באוקטובר וחותרת לנצל את המלחמה לפגיעה במעמדה של ארצות הברית – המשענת האסטרטגית של ישראל ובעלת הברית החשובה ביותר שלה. כפועל יוצא מכך, על מקבלי ההחלטות בישראל להמשיך לעקוב אחר הסוגיה באופן רציף ומתמשך, במטרה לתקף ולעדכן את מדיניות ישראל כלפי שתי המעצמות, לאור ההתפתחויות. זאת תוך הכרה בכך שהאתגר הסיני עומד בראש סדר העדיפויות של ארצות הברית ויכתיב את מדיניותה גם במחצית השנייה של העשור, וכי מומלץ לקדם את נכסיותה של ישראל עבור ארצות הברית בהקשר זה.

מילות מפתח: ארצות הברית, סין, Global Power Competition, תחרות בין-מעצמתית, טכנולוגיה, ישראל, מזרח תיכון.

התפתחות האסטרטגיה האמריקאית כלפי סין

ממשל ביידן, כמו זה של קודמו, ראה בסין את האתגר המוביל העומד לפתחה של ארצות הברית במאה ה-21, ובנה סביבה את תפיסת התחרות הבין-מעצמתית (GPC) (Great Power Competition – Pacing challenge). כך מוגדרת סין כאיום הייחוס שחומרתו גוברת בהתמדה, אשר אליו צריכה מערכת הביטחון האמריקאית להיערך ולבנות את כוחה, כאשר שנת 2027 נתפסת כיעד לבניין הכוח בנושא.

ארצות הברית מזהה את סין בשלב זה כאתגר מורכב וסבוך הכולל ממדים צבאיים, כלכליים, אידיאולוגיים, טכנולוגיים ואסטרטגיים מגוונים, וכמדינה היחידה בעלת הכוונה והיכולת (כלכלית, מדינית, צבאית, טכנולוגית) לאתגר את ארצות הברית ואת הסדר העולמי הליברלי שנבנה לאחר מלחמת העולם השנייה. עם זאת, ארצות הברית חותרת לנהל את מערכת היחסים עם סין בלא להידרדר להסלמה צבאית אלא כתחרות אסטרטגית אחראית, הכוללת גם שיתופי פעולה במקומות שיש בכך צורך.

כולו הוא בשליטתה הבלעדית, לצד חיכוך הולך וגובר במרחב הימי והאווירי עם שכנותיה ועם ארצות הברית.

ארצות הברית מזהה את סין בשלב זה כאתגר מורכב וסבוכ הכולל ממדים צבאיים, כלכליים, אידיאולוגיים, טכנולוגיים ואסטרטגיים מגוונים, וכמדינה היחידה בעלת הכוונה והיכולת (כלכלית, מדינית, צבאית, טכנולוגית) לאתגר את ארצות הברית ואת הסדר העולמי הליברלי שנבנה לאחר מלחמת העולם השנייה.

סדרת מהלכים אלה, לצד התעצמות צבאית מואצת של סין וגישה אסרטיבית יותר של סין בממד המדיני והכלכלי, הובילו את ארצות הברית לשינוי מהותי בתפיסה לגבי סין ולהצבתה כאיום המוביל עליה בפרט, ועל הסדר העולמי בכלל – מבחינה צבאית, כלכלית ואסטרטגית. התפתחות זו לוותה בתחושות קשות בווינגטון ובחשש ממשי כי ארצות הברית שגתה אסטרטגיה והזניחה את מרחב דרום-מזרח אסיה בעודה מתמקדת בבעיות הביטחון של המזרח התיכון, וכך אפשרה לסין לצבור עוצמה צבאית שעלולה לאתגר את ארצות הברית באזור הצומח והמרכזי ביותר במאה ה-21.

בכהונת אובמה החלה ארצות הברית במדיניות של הסטת מרכז הכובד האסטרטגי לאסיה (Pivot to Asia) וביתר שאת בממשלי טראמפ וביידן, שהציבו את סין (ובמידה פחותה את רוסיה) כאיום המוביל והמתפתח (Pacing threat) על ארצות הברית במאה ה-21, והחלו לפעול מולה במגוון רחב של ממדים.

את הביטויים המרכזיים לחשיבותה של סין ניתן למצוא במסמכי אסטרטגיית הביטחון הלאומי (National Security Strategy) של ממשלי טראמפ (2017) וביידן (2022), שלאחר מכן תורגמו למסמכי מדיניות ביטחונית שגם הם מתמקדים בסין. לאורך הדרך גובשו גם אסטרטגיות ממוקדות יותר כמו 'האסטרטגיה לאזור האינדו-פסיפי' (The White House, 2022a), ו'בניית שרשראות אספקה חסינות' (The White House, 2021b), ופותחו בריתות אזוריות כמו Quad ו-AUKUS.

החשש בארצות הברית מעליית סין מעוגן במספר

התפתחויות אסטרטגיות:

- **שחיקת היתרונות היחסיים שביססו את מעמדה של ארצות הברית כמעצמה המובילה בעולם –** שחיקה שנבעה מהמיקוד במלחמה הגלובלית בטרור (GWoT – Global War on Terrorism), מהזנחת המענה לייריבים מעצמתיים על רקע נפילת ברית המועצות וחולשתה היחסית של רוסיה, מעיסוק בלתי מספק בהכנת המשק האמריקאי לאתגרי המחר

התפיסה כי סין היא איום אסטרטגי היא התפתחות חדשה יחסית ב-15 השנים האחרונות. אף כי ארצות הברית ראתה בסין איום ביטחוני עוד בראשית המאה ה-21 (כולל אמירות של הנשיא בוש כמועמד לנשיאות בשנות ה-2000, כי סין היא "מתחרה אסטרטגית"), היא סברה שניתן היה לנהל את עלייתה של סין באופן שימזער את האיום ויהפוך את בייג'ינג לשחקנית אחראית, אולם תקוות אלה נכזבו לנוכח גישתה האסרטיבית של סין בתחום הצבאי והכלכלי. בשנות ה-70 של המאה הקודמת נתפסו הוצאת סין מהמחנה הסובייטי ונכונותה לכוון יחסים בונים עם ארצות הברית כהישג אדיר למדיניות החוץ האמריקאית, ובשנות ה-80 וה-90 התמקדו יחסי סין וארצות הברית בעיקר בקידום קשרים כלכליים ובביקורת אמריקאית על היבטי פנים בסין (בפרט לאחר אירועי כיכר טיין-אן-מן ב-1989). התפיסה האמריקאית המובילה בתקופה זו הייתה רצון לסייע לסין להתקדם ולהתפתח כשחקנית חשובה ובלתי מאתגרת בזירה הבינלאומית, כולל תמיכה בכניסתה של סין לארגון הסחר העולמי בשנת 2000.

ככל שסין התחזקה והפכה למעצמה כלכלית בשנות ה-2000, ארצות הברית החלה לבחון אותה בביקורתיות רבה יותר (דוגמת הקמת The U.S.-China Economic and Security Review Commission בשנת 2000), כאשר המוקד היה התנהלותה הכלכלית תוך הפרת קניין רוחני של חברות אמריקאיות ואימוץ אסטרטגיות תחרות לא הגנות ונצלניות, בראיית ווינגטון (The U.S.-China Economic and Security Review Commission, n.d.). המדיניות האמריקאית באותה עת התמקדה בניהול עלייתה של סין ודרישה ממנה להפוך לשחקנית אחראית שתומכת בסדר העולמי ולא פוגעת בו. זאת כאשר סין התמידה באסטרטגיה המסורתית "להמתין בסבלנות להזדמנות, להסתיר את עוצמתך" (bide your time, hide your strength), ניצלה את הסחת תשומת הלב האמריקאית והכלל-עולמית בעקבות פיגועי ה-11 בספטמבר ונמנעה מקריאת תיגר בוטה על ארצות הברית, בעוד ההתמודדות עם ההתנהלות הסינית שאינה עולה בקנה אחד עם האינטרסים של ארצות הברית ירדה בסדר העדיפויות האמריקאי.

גישה זו הובילה את התפיסה האמריקאית במהלך ממשל אובמה (בעיקר בכהונה הראשונה), אולם הלכה והשתנתה לתפיסה שסין היא גם איום צבאי ממשי ושחקנית עוינת ולא רק תחרותית, ככל שסין נטשה את גישה ה"המתנה בסבלנות" ואימצה מדיניות אגרסיבית ולעומתית באזור ים סין הדרומי והמזרחי, בדגש על בנייה והשתלטות על איים באזור והפיכתם לבסיסים צבאיים, ניסיון לאכוף את עמדתה כי ים סין הדרומי

את שנת 2027 כשנה להשגת מוכנות צבאית לכך (לאו דווקא למימוש המהלך).

• **הרחבת האחיזה הסינית ברחבי הגלובוס**, לרבות הידוק מערכת היחסים הכלכלית עם כל מדינות העולם כמעט. אחיזה זו כוללת הקמה ותפעול של תשתיות תחבורה (נמלים, רכבות) ותקשורת המבוססות על טכנולוגיה וידע סיני, באופן המקנה נגישות מתמשכת וארוכת טווח למדינות העושות בהן שימוש, והשפעה גוברת על התנהלותן עד כדי יכולת כפייה. החשש הגובר בארצות הברית הוא שההשפעה הסינית תאפשר לבייג'ינג לנטרל מהלכים מדיניים וכלכליים מתואמים נגדה, וכן לשנות את הסדר העולמי הנוכחי לכזה שהוא פחות ליברלי ומוכוון חוקים.

בעיני ארצות הברית **תרחיש הייחוס המרכזי** לסין (המשמש בסיס לבניין הכוח האמריקאי) הוא התפשטות ההשפעה הסינית והפיכתה למעצמה עולמית, באמצעות **בניית עוצמה נרחבת, ביסוס השפעה בדרום-מזרח אסיה ובמרחב הפסיפי, ודחיקת ארצות הברית משם**. במקביל גובר החשש שסין תפתח נגישות עולמית והובלה טכנולוגית וכלכלית כבסיס להפיכתה למעצמה עולמית, ותחתור באמצעותם לערער את מארג השותפויות האמריקאי ואת הסדר העולמי (Brunnstrom & Martina, 2021).

האסטרטגיה האמריקאית של ממשל ביידן התבססה על **זיהוי העשור הקרוב כמכריע במגוון רחב של התפתחויות אסטרטגיות שיעצבו את המציאות הגלובלית במאה הנוכחית, ובראשם ההתמודדות עם משבר האקלים ועלייתה של סין** (The White House, 2022c).

ממשל ביידן הציב שלוש רגליים לתחרות עם סין — invest, align, compete:

הראשונה — אגבור העוצמות מבית (Investing in our national power to maintain a competitive edge) — תוך הנחה שהמפתח להצלחה טמון **בחדשנות המדעית והטכנולוגית** ובמיצוי ההזדמנות של המהפכה התעשייתית הרביעית (קפיצת המדרגה הטכנולוגית, המבוססת על מיצוי נתוני עתק, בינה מלאכותית ולמידת מכונה), לצד חיזוק הדמוקרטיה והשוויון בארצות הברית. הממשל זיהה את בניית החוסן (resilience) של הכלכלה והחברה האמריקאית, כולל חיזוק תשתיות אזרחיות, שיקום תשתיות לייצור תעשייתי, הגנה על שרשראות אספקה ופיתוח כאלה שאינן תלויות בסין. בממד הצבאי חותרת ארצות הברית לבניית יתרונות מתמשכים (Building enduring advantages) איכותיים, כמותיים וטכנולוגיים לעומת סין (ויריבות אחרות), באמצעות האצה של תהליכי בניין כוח ופיתוח

ומחוסר מענה מספק לתחרות הכלכלית הבלתי הוגנת מצד סין.

• **התחזקות סין והתעצמותה** — סין בדרך להפוך לכלכלה הגדולה בעולם (וכבר הפכה לכזאת בחישוב כוח קנייה). היא **פיתחה יכולת ייצור אזרחית נרחבת** — תעשייה כבדה וקלה הכוללת עיבוד מתכות, מספנות, ובשנים האחרונות גם ייצור כלי רכב ומטוסים (Cordesman, 2021, p. 29), ביססה לעצמה **יתרונות צבאיים אופרטיביים וכמותיים במרחב דרום-מזרח אסיה** — הקמת בסיסים צבאיים בים סין הדרומי; הרחבה ניכרת בגודל הצי ובמאגר טילי קרקע-קרקע; הרחבה מתמשכת בכמות הנשק הגרעיני, **פיתחה מנופים אסטרטגיים-כלכליים** (Office of the Secretary of Defense, 2020, p. 15, 17, 21) מגוון שחקנים ברחבי העולם, והיא נכונה למנף את העוצמה הכלכלית האזרחית שלה לטובת עוצמה צבאית וביטחונית (Military-Civil Fusion) (U.S. Department of State, n.d.). זאת כאשר בראיית ארצות הברית, **לסין יש גם יתרון חשוב בתחום כרייה ועיבוד עפרות נדירות (Rare earths)**, החיוניות לייצור מוצרי טכנולוגיה מכל הסוגים, כולל אמצעי לחימה מתקדמים. לארצות הברית אין עדיין מענה ביחס לדומיננטיות של סין בתחום זה (Tracy, 2020, p. 3, 9). בעיני ארצות הברית, עוצמתה הכלכלית של סין (בניגוד לברית המועצות) מאפשרת לה יכולת כלכלית לתמיכה בבניין כוח צבאי איכותי רחב היקף, ובה בעת לניצול מנופי השפעה כלכליים על שחקנים שונים (כולל שותפים של ארצות הברית), כדי לאתגר את הסדר העולמי ולחתור לעצב אותו מחדש.

• **אגרסיביות סינית** — בראיית ארצות הברית, **סין מנצלת כבר כיום את עוצמתה ומנהלת מדיניות אגרסיבית בעיקר בדרום-מזרח אסיה**, בממד האזרחי, הצבאי וה"אפור" (כמו שימוש בציי דיג, בספינות משמר חופים ובספינות אזרחיות ליצירת חיכוך), תוך איום בשימוש בכוח נגד **טאיוואן, יפן והפיליפינים**, המלווה בהטרדות קבועות ומתמשכות של כוחות ההגנה שלהן באוויר ובים, כולל תמרונים צבאיים בסביבתן. זאת, לצד נקיטת **אמצעי שליטה ודיכוי** (מבוססים על טכנולוגיה) בהונג קונג (U.S. Department of State, 2021c, 2021d), בסין עצמה ובפרט בשינג'יאנג. ארצות הברית מתייחסת אליהם כאל פשעים נגד האנושות והשמדת עם (U.S. Department of State, 2021a). מעבר לכך, ארצות הברית חוששת שסין האיצה את מוכנותה הצבאית לתרחיש שבו טאיוואן תאוחד בכוח עם סין, וקבעה

אספקה בדומיננטיות סינית, כולל בתחומי ליבה כמו עפרות נדירות ואנרגיות מתחדשות. הממשל ניהל תהליך מתמשך לעיצוב ולהתאמת האסטרטגיה והמדיניות כלפי סין בהקשרים אלה.

ואולם ניתן להצביע על מאמצים נוספים בהיבטים הלא צבאיים של התחרות, שנועדו להשיג את היעדים הבאים:

- עיכוב עד כדי עצירה של ההתקדמות הטכנולוגית הסינית בתחומים קריטיים, ובראשם תכנון וייצור שבבים מתקדמים החיוניים להתקדמות טכנולוגית בסוגיות ליבה נוספות, כמו בינה מלאכותית, מחשוב קוונטי ולמידת מכונה.
- שיבוש היכולת של סין להקים ולתפעל תשתיות חיוניות ברחבי העולם, בדגש על תחום התקשורת (בעיקר 5G) והתחבורה (נמלים ואוויר).
- שיבוש מהלכיה של סין להשגת טכנולוגיות מהמערב, בדגש על פיקוח הדוק על סטודנטים, אנשי מחקר ופיתוח וחברות סיניות, כדי למנוע העברות טכנולוגיה כפויים.
- התייחסות גוברת לממד התודעתי של התחרות, ובפרט ליכולתה של סין להשפיע על רשתות חברתיות בארצות הברית (ובראשן טיקטוק), תוך סגירת הרשתות הסיניות למערב ופיקוח עליהן.
- הצרת רגליה של סין בנושאים הכלכליים. תופעה זו אפיינה בעיקר את ממשל טראמפ הראשון, וסביר להניח שכך יהיה גם בשני. היא זכתה לכינוי מלחמת סחר וכללה הטלת מכסים רוחבית, הכרזה על סין כמניפולטורית מטבע ולחץ על שותפיה של ארצות הברית לצמצם שיתוף פעולה כלכלי עם סין (בעיקר בהקשרי תשתיות ותקשורת). ממשל ביידן המשיך בגישה זו, אך הוא מתמקד בשיח עם שותפים ופחות בלחץ ישיר על סין, למרות שבשלהי הכהונה (מאי 2024) הכריז גם ביידן על הרחבת מכסים על סין.

מרכיבי המדיניות האמריקאית כלפי סין

האסטרטגיה האמריקאית בהקשר הסיני נראית לכאורה מגובשת ומגובה במגוון מסמכי אסטרטגיה, אך היא עדיין לא מתמודדת עם מלוא הפער בין השאיפות והאינטרסים האמריקאיים לבין המציאות האסטרטגית, הכלכלית והטכנולוגית שהתהוותה בעשורים האחרונים. יתר על כן, תהליך תרגום האסטרטגיה המתהווה למדיניות ולפעולות בשטח צפוי להימשך זמן רב ולהיתקל בקשיים בדימויות, בפשרות ובהתנגדויות מצד שחקנים שונים מבית ומחוץ. בשלב זה ניתן להצביע על החלטות וצעדים שכבר יצאו לדרך, אך מוקדם מדי להעריך באופן מלא את האפקטיביות שלהם בהשגת היעדים שהוגדרו.

והטמעה של טכנולוגיות וכלים חדשים. התובנה המרכזית שמניעה תהליכים אלה היא שקיים יתרון גדול למי שיפתח ויטמיע טכנולוגיות אלה ראשון, ולכן חיוני למנוע מסין לעשות כן לפני ארצות הברית (National Intelligence Council, 2021, p. 93).

השנייה – יצירת מדיניות מתואמת בין ארצות

הברית לרשת של בעלות ברית ושותפות, אשר להן אינטרסים ויעדים משותפים. בפרט, ממשל ביידן הדגיש את חשיבות **התחרות האידאולוגית** כממד מרכזי ומיצב את ארצות הברית כמובילה של **מאבק בין דמוקרטיה לאוטוקרטיה**, השואפות לשנות את כללי ההתנהלות במרחב הבינלאומי, ובראשן סין. זאת הגם שהממשל הכיר בכך שלא לכל שותפיו יש ערכים זהים לאלה של ארצות הברית.

השלישית – תחרות אחראית

דומיננטיות כלכלית וטכנולוגית. הממשל חתר לכך שהתחרות עם סין לא תידרדר להסלמה צבאית, ובה בעת תותיר מרחב לשיתופי פעולה חיוניים עימה בתחומים כמו התמודדות עם אתגר האקלים, התפרצות מחלות, תפוצת סמים ותפוצת נשק בלתי קונבנציונלי. בהקשר זה השתמשו בכירים בממשל במונח הפחתת סיכונים (risk) לתיאור תכליתם של כלל המהלכים האמריקאיים במערכת היחסים (The White House, 2024a).

- **בהקשר הביטחוני-אסטרטגי** חותרת ארצות הברית לפעול מול סין (ויריבות נוספות) תוך שימוש במספר רעיונות מבצעיים (U.S. Department of Defense, 2022): **הרתעה משולבת** (integrated deterrence), שתתבסס על חיבור בין פעילות אמריקאית בכלל הממדים לבין מארג השותפות של ארצות הברית. זאת במטרה לשלול הישגים מהיריב, להעלות את המחיר בגין פעילות תוקפנית ולהפחית את התועלת לתוקפן, תוך חיזוק החוסן של המערכות והגופים הנתונים לאיום.

- **ניהול מערכות** (campaigning) תוך שימוש במגוון רחב של כלים לצד בעלות ברית (אימונים, הכשרות, נוכחות צבאית), כדי לצמצם את חופש הפעולה של היריב ולפגוע במאמצי בניין הכוח שלו והפעלתו.

- **בניית חוסן** תוך חיזוק היכולת של הציבור, העורף והכוחות הלוחמים להתמודד עם מגוון אתגרים (מפעילות סייבר ועד מגפות ומשבר אקלים), בפרט מול אויבים המנסים לפגוע בכך. ארצות הברית רואה חשיבות גם בבניית החוסן של שותפיה לשם התמודדות עם אתגרים אלה.

בה בעת, **בתחומים שאינם ביטחוניים גרידא**, ארצות הברית נמצאת בעיקר בשלב אבחון האתגר מול סין והבנת עומק התלות שלה ושל שותפיה בשרשראות

שאותה הציב הממשל כרכיב מרכזי בהתמודדות עם סין. גם הקונצנזוס לכאורה בדבר האתגר שמציבה סין אינו מצליח במקרים רבים להתגבר על הפערים הפוליטיים העמוקים, ומקשה על גיבוש מדיניות חוצת מפלגות בוויינגטון.

המדיניות של ממשל ביידן ביחס לסין התבססה על ארבעה עקרונות – שלושה פורמליים שתוארו לעיל (Invest, Align, Compete), לצד עיקרון רביעי המסתמן בפועל כמוקד המרכזי למדיניות, והוא שימור "יתרון טכנולוגי גדול ככל האפשר" מול סין (Sullivan, 2022).

"Given the foundational nature of certain technologies, such as advanced logic and memory chips, we must maintain as large of a lead as possible".
היועץ לביטחון לאומי, ג'ייק סאליבן, 16 בספטמבר 2022

הממד הכלכלי הפנימי – השקעה בעוצמה מבית
שימור וחיזוק העוצמה האמריקאית מבית מושתתים על מספר מוקדים: כלכלה, טכנולוגיה, ערכים דמוקרטיים ליברליים ובניית עוצמה צבאית מתאימה לאתגר מעצמתי. זאת לצד הימנעות מהסחות אסטרטגיות.

אכן הפינה בשימור העוצמה האמריקאית היא חיזוק הכלכלה ובנייתה מחדש:

- **בנייה מחדש של תשתיות, הוצאת הכלכלה מהמשבר של תקופת הקורונה ומעבר לאנרגיה נקיה.** במסגרת זו נחקקו חוקים כמו Infrastructure Investment and Jobs Act (נובמבר 2021), שעסק בשיקום ובשיפור התשתיות בארצות הברית (כולל אנרגיות מתחדשות, תשתיות תחבורה וחיזוק החוסן של התשתיות); Inflation Reduction Act (אוגוסט 2022), שכלל סובסידיות למעבר טכנולוגיות אנרגיה יעילות, כלי רכב חשמליים וכדומה; CHIPS and Science Act (אוגוסט 2022), החוק התעכב בקונגרס יותר משלוש שנים), המספק תמריצים להשקעה במגזר השבבים בארצות הברית בסך של כ-52.7 מיליארד דולר, לצד 200 מיליארד לעידוד הכשרות ולימודים בתחום המדעים במסגרת הקרן הלאומית למדעים (National Science Foundation). ואולם גם בארצות הברית מבינים שהתמריצים לבדם לא ישנו מהותית את שרשראות האספקה ואת מפת ייצור השבבים העולמי (The Badlam et al., 2022; The White House, 2022b; White House, n.d.);

מצד אחד, האיום הביטחוני הסיני המתמש (בין סין הדרומי, בטאיוואן, בסייבר ובהפתעות כמו בלוני ריגול) והמתהווה (הצי הסיני, טילי קרקע-קרקע ורקטות קרקע-קרקע, נשק גרעיני), הסכנה המוחשית באובדן יתרונותיה הטכנולוגיים של ארצות הברית וההשפעה הסינית המהותית במרכזי כלכלה עולמיים – כל אלה דוחקים את ארצות הברית לפעולה תקיפה ומהירה נגד סין. מנגד קיימים גם גורמים מרסנים משמעותיים מול הממשל האמריקאי כמו הקשרים הכלכליים העמוקים בין סין לכל מדינות העולם, ובכלל זאת תלות כלכלית הדדית בין שתי המעצמות, סדרי עדיפויות מאתגרים ובראשם המלחמות באוקראינה (המהווה בפני עצמה אתגר המצריך משאבים וקשב, שעלול לשנות את הסדר העולמי) והמלחמות במזרח התיכון, לצד הרצון בשימור מערכת יחסים בונה עם סין במגוון סוגיות (דוגמת אתגר האקלים). זאת כאשר המגזר הכלכלי גם הוא מאותת על הרצון לצמצם את הקשרים עם סין. כך, למרות ששנת 2022 הייתה שנת שיא בסחר בין המדינות (Donnan, 2022), היקף הסחר ב-2023 צנח בכ-16.7 אחוזים (ירידה של כ-20 אחוזים ביבוא מסין וכארבעה אחוזים ביצוא לסין; היקף היבוא מסין היה הנמוך ביותר מאז 2012), אך הוא מפגין יציבות ב-2024 (עלייה של כ-1.7 אחוזים ביבוא מסין בעשרת החודשים הראשונים של 2024, וצמצום היצוא לסין בכשלושה אחוזים) (United States Census Bureau, n.d.).

ממשל ביידן אימץ בפועל **מדיניות אגרסיבית במיוחד כלפי סין, הממוקדת ביצירת הגבלות מגוונות על סין בתחום הטכנולוגי ובכינון מארג בריתות צבאיות וכלכליות מולה**, ובמקביל חתר לצמצום פוטנציאל הסלמה צבאי, לשימור ערוצי תקשורת ולהמשך שיתופי פעולה בתחומים מוגדרים (כמו אקלים) שבהם הוא ראה אינטרסים משותפים, ואלה הובילו גם לצמצום ביחסים הכלכליים בין המדינות. המונח המרכזי שבכירי הממשל השתמשו בו הוא מעקות בטיחות (guardrails), שנועדו בראייתו למנוע "תאונה" ביחסי המדינות שתוביל להפעלת כוח, ולצמצם את חומרת הסטייה מנתיב שיתוף הפעולה.

עם זאת, גם המדיניות כלפי סין מושפעת מהשסע העמוק בפוליטיקה האמריקאית. הממשל התקשה לקדם חוקים ולהקצות משאבים חיוניים לתחרות עם סין (עיכוב של כמעט שנתיים בחוק השבבים, שנחתם כחוק רק ב-9 באוגוסט 2022, למרות שגרסה מוקדמת שלו בתמיכה דו-מפלגתית הוצגה כבר במאי 2020), ועם הקושי לקדם מדיניות בשל פערים ומשברים בתפקוד הקונגרס הוטל צל על דימויה ומעמדה של ארצות הברית ועל הצגת עליונות המערכת הדמוקרטית על פני גישה אוטוקרטית,

הכלכלית (דוגמת פיחות שער היוון כדי לעודד יצוא ולהגביל יבוא; הגבלות על יצוא אמריקאי לסין ועוד). במסגרת זו הטיל ממשל טראמפ מכסים והגבלות על יבוא סחורות מסין לארצות הברית והכריז על סין "מניפולטורית מטבע", לצד צעדים נוספים (כל הצעדים זכו לכינוי "מלחמת הסחר"). ממשל ביידן הוסיף הגבלות סחר ומכסים נוספים על מגוון מוצרים (פלדה, אלומיניום, סוללות, כלי רכב חשמליים, ציוד רפואי, שבבים, מינרלים ועוד) (U.S. Department of Commerce, 2024).

ממשל ביידן הגדיר את הרחבתם והעמקתם של שיתופי הפעולה עם בעלות ברית ושותפים כאחד מעמודי התווך של האסטרטגיה שלו, בדגש על התמודדות עם סין. במסגרת זו הרחיבה ארצות הברית את מארג שיתופי הפעולה שלה עם שחקנים מרכזיים באזור האינדו-פסיפי, ובראשם הודו, יפן ואוסטרליה (Quad), אינדונזיה, הפיליפינים וקוריאה הדרומית.

הממד הגיאופוליטי – מיצוי היתרון ברשת השותפויות של ארצות הברית

ממשל ביידן הגדיר את הרחבתם והעמקתם של שיתופי הפעולה עם בעלות ברית ושותפים כאחד מעמודי התווך של האסטרטגיה שלו, בדגש על התמודדות עם סין. במסגרת זו הרחיבה ארצות הברית את מארג שיתופי הפעולה שלה עם שחקנים מרכזיים באזור האינדו-פסיפי, ובראשם הודו, יפן ואוסטרליה (Quad), אינדונזיה, הפיליפינים וקוריאה הדרומית, הן באמצעות שיתופי פעולה בילטרליים והן באמצעות יצירת קבוצות מרובות שחקנים כמו Quad ו-AUKUS. בה בעת השיקה ארצות הברית יוזמות אזוריות דוגמת IPEF (Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity), שנועדה לקדם קשרים כלכליים עם שותפיה של ארצות הברית באזור (Arcesati, 2022). נוסף על כך הורחב מאוד הדיאלוג עם נאט"ו, עם מדינות אירופה (הולנד, בריטניה) ועם האיחוד האירופי עצמו בדבר האתגרים שמציבה סין ודרכי ההתמודדות איתם (למשל באמצעות הקמת המועצה לסחר ולטכנולוגיה).

שיתופי פעולה מרכזיים עם בעלות ברית:

- אחד ההישגים הבולטים של הדיפלומטיה האמריקאית בהקשר זה הוא הגעה להסכמים עם **יפן והולנד** על הגבלות במכירת ציוד **לייצור שבבים מתקדמים לסין**. יצרנית הציוד לחריטת שבבים (ליתוגרפיה) ההולנדית

U.S. Embassy and Consulate in the Republic of Korea, 2022).

- בראיית ממשל ביידן ההשקעות החברתיות בתקציב, ולא רק אלה התשתיות, קשורות באופן ישיר ליכולת להתחרות עם סין, או לכל הפחות מוצדקות בשם התחרות עימה (Office Of Management and Budget, 2021, pp. 10-11). זאת כאשר בתקופת הנשיא אובמה הושתתה בניית העוצמה האמריקאית על העצמאות האנרגטית שהושגה בשל מהפכת פצלי השמן והפיכתה של ארצות הברית ליצואנית אנרגיה, כפי שתיאר זאת היועץ לביטחון לאומי טום דונלון (The White House, 2013). מהצורות ממשל טראמפ עד כה ניכרת שאיפה לחזור להתבססות על עצמאות אנרגטית והפקת נפט וגז כבסיס לעוצמה האמריקאית (The White House, 2025).

• בניית חוסן כלכלי ומניעת תלות בסין בתחומים קריטיים,

- בעיקר באמצעות מיפוי שרשראות אספקה וקידום חלופות עבור המרכיבים הסיניים בהן, לצד חיזוק ההגנה בסייבר. ממשל ביידן הוביל תוכנית נרחבת למיפוי שרשראות האספקה בתחומים חיוניים (אשר נסמכה על עבודות של ממשלים קודמים בנושא), ובהם ייצור שבבים, סוללות עתירות אנרגיה, עפרות נדירות וחומרי גלם ואספקה למגזר הרפואי. בראיית הממשל סין אינה בוחלת באמצעים לחיזוק מעמדה הכלכלי, להענקת יתרונות לתעשיות מקומיות ולשליטה בשרשראות אספקה בתחומים קריטיים (The White House, 2021b, p. 7, 9, 11).

- במסגרת תוכנית הממשל גובשו המלצות להרחבת החקיקה בנושא הגנה על שרשראות אספקה, עידוד ייצור וצריכה מקומיים, הרחבת ההשקעות הממשלתיות בפיתוח טכנולוגיות וייצור בתחומים קריטיים, שימוש בכלים ייחודיים (כמו Defense Production Act ובדיקות על בסיס Section 232¹) להרחבת הייצור ולהגנה מפני יבוא, חיזוק יכולת ההפקה והייצור של מינרלים חיוניים, הרחבת שותפויות בנושא שרשראות אספקה והקמת גופים למעקב ולפעולה (Task force) אחר שרשראות אספקה. יודגש כי גם במסגרת ברית המודיעין 'חמש העיניים' (Five Eyes – ארצות הברית, בריטניה, אוסטרליה, ניו זילנד וקנדה) בוצע מיפוי של התלות בסין בשרשראות אספקה וסחר שונות שמצא תלות עמוקה ונרחבת בסין, כולל בתחומים הקשורים בביטחון לאומי (Rogers et al., 2020; The White House, 2021b).

- במקביל נקט הממשל האמריקאי (עוד בתקופת ממשל טראמפ הראשון) צעדי ענישה כלכליים נגד מה שנתפס כשימוש בכלים לא הוגנים מצד סין בפעילותה

כך משמעותה של יפן ליכולת הפעולה האופרטיבית והלוגיסטית האמריקאית בדרום-מזרח אסיה היא קריטית (כולל בהקשרי טאיוואן).

– הכלכלה היפנית המתקדמת נתפסת כשחקנית חשובה ביצירת גוש כלכלי שיעמוד נגד העוצמה הכלכלית הסינית, וכרכיב בולט נוסף ביצירת שרשראות אספקה חלופיות לסין (למשל בתחום העפרות הנדירות).

– מבחינה טכנולוגית יפן נחשבת מעצמה עולמית בתחומי הייצור והרובוטיקה (כולל בתחום ייצור השבבים), ותמיכתה חשובה בעיני ארצות הברית לטובת שמירת היתרון האיכותי הטכנולוגי האמריקאי על פני סין, ולמניעה של העברת טכנולוגיה מתקדמת לבייג'ינג.

– יפן מובילה מדיניות עצמאית העולה בקנה אחד עם האינטרסים האמריקאיים ומסייעת בקידום וביצירת שותפויות באזור. יפן חתרה לקידום שיתוף פעולה עם הודו וסייעה בהקמת ה-Quad, והייתה זו שגיבשה את רעיון ה-Free and Open Indo-Pacific, השם דגש על חיבור בין אסיה לאפריקה, שימור סדר מבוסס כללים וחופש שיט באזור, וכן קידום רווחה באזור (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2024).

• **האיחוד האירופי** – ארצות הברית קידמה שיתופי פעולה עם האיחוד האירופי במגוון סוגיות הקשורות בסין, ובראשן העלאת המודעות להשפעה הסינית באירופה והמנופים האסטרטגיים שהיא צוברת באמצעות שליטה בתשתיות תעבורה, נמלים ותקשורת. במסגרת זו הקימו את מועצת המסחר והטכנולוגיה לטובת קידום יוזמות ומדיניות משותפת כלפי לסין, כמו בתחום העפרות הנדירות, וכן שרשראות אספקה בתחומים חשובים (כמו לוחות סולאריים), לצד הקמת כוח משימה להתמודדות עם סין בתחום תשתיות תקשורת (Arcesati 2022). האיחוד האירופי גם נרתם למאמץ גיוון שרשראות האספקה והתחרות הטכנולוגית שארצות הברית מקדמת בתחום השבבים, והעביר את חוק השבבים האירופי הכולל, בין היתר, הקצאת 43 מיליארד אירו לסוגיה (European Commission, 2022).

עם זאת אירופה מתקשה לגבש מדיניות אחידה כלפי סין, וחלק מהמדיניות (לטביה, צ'כיה, פולין) דוחפות לגישה תקיפה יותר, בעוד אחרות (דוגמת יוון, הונגריה, איטליה) קוראות לשמר את שיתופי פעולה הכלכליים עם בייג'ינג, וגם גרמניה וצרפת מגלות זהירות לגבי צעדים שיפגעו בתחום זה וחותרות להפחתת סיכון ולא לניתוק כלכלי (Downes et al.,

ASML מהווה במובן זה מעין מונופול בתחום מכונות הייצור לשבבים מתקדמים (בטכנולוגיות המתקדמות לייצור שבבים שגודלם פחות מ-10 ננומטר), והסכמת הולנד (וככל הנראה גם הסכמת החברה עצמה) להטיל הגבלות על העברת ציוד טכנולוגי מתקדם לסין עשויה להביא לעיכוב משמעותי ביכולת לייצר ולפתח שבבים מתקדמים בסין. לראיה, סין עצמה רואה במהלכים אלו ניסיון להגבילה ולדכאה, והיא מגבירה את מאמציה בתחום (Asia Financial, 2024).

• **הודו** – ארצות הברית האיצה שיתופי פעולה מגוונים עם הודו, הכוללים הידוק קשרים כלכליים וחתימה לפיתוח הכלכלה ההודית כחלופה לתלות בשרשראות אספקה סיניות, שיתופי פעולה ביטחוניים מגוונים ועסקאות של אמצעי לחימה, אשר הסתכמו ביותר מ-20 מיליארד דולר בשנים 2008–2020 (תוך חתימה על פרוטוקולים ביטחוניים בתחומי התקשורת, הלוגיסטיקה והגנה על תעשיות, שפותחים דלת להתקדמות נוספת בעתיד) (Kaushik & Brunnstrom, 2023; U.S. Department of State, 2025; Vergun, 2023). שתי המדינות כוננו גם את פורום "2+2" לדיאלוג אסטרטגי בין שרי ההגנה והחוץ של המדינות. ממשלי טראמפ וביידן גם השקיעו בקידום יחסים אישיים עם ראש ממשלת הודו נרנדרה מודי, והיו מוכנים גם להסכין עם מהלכים הודיים מעוררי מחלוקת בזירה הפנימית ללא ביקורת ניכרת מצד ארצות הברית (כמו הפסקת האוטונומיה למחוזות ג'אמו וקשמיר; סלחנות כלפי אימוץ מדיניות פרו-הינדית, שמובילה גם להתנגשויות עם מיעוטים מוסלמיים ונוצרים או עם האופוזיציה) (Singh, 2022).

• **יפן** נתפסת בארצות הברית כבעלת ברית חיונית בהתמודדות עם סין בממד הביטחוני, הכלכלי והטכנולוגי, בייחוד לאור העובדה שגם היא נמצאת בסכסוך טריטוריאלי ובחיכוך צבאי עם סין סביב איי סנקאקו (איי דיאוי), ששתיהן טוענות לבעלות עליהם. סכסוך זה, לצד הצפה עיתית של המשקעים ממלחמת העולם השנייה בין יפן לסין, הוביל את יפן וארצות הברית לאמץ גישה דומה, הדוחה את תביעות סין לריבונות בים סין הדרומי והמזרחי ואת ניסיונה לשנות את הסטטוס קוו בהם (The White House, 2021b). דוגמאות קונקרטיות:

– מבחינה ביטחונית, בשטחה של יפן נמצאים רוב הנכסים המרכזיים של ארצות הברית באזור, ובכללם נושאת מטוסים, טייסות מטוסי F-35 וכ-55 אלף חיילים. ליפן גם צבא (כוחות הגנה עצמית) מתקדם (בעיקר בכלים ימיים, צוללות ומטוסים) ההולך ומתעצם בשנים האחרונות. בשל

• **ארצות הברית** העמיקה את השותפויות גם עם שחקניות מרכזיות נוספים באזור, ובהן קוריאה הדרומית, הפיליפינים (אם כי שיתופי הפעולה עם מנילה ידעו עליות ומורדות בתקופת נשיאות דוטרטה), וייטנאם (שיתוף הפעולה בין המדינות שודרג לשותפות אסטרטגית כוללת – Comprehensive Strategic Partnership – בספטמבר 2023) (U.S. Embassy and Consulate in Vietnam, 2023), ואינדונזיה (המדינות ציינו 75 שנה ליחסים הדיפלומטים ביניהן בנובמבר 2024 והתחייבו להעמיק את מגוון שיתופי הפעולה, כאשר בתחום הביטחוני הצדדים התחייבו לעריכת תרגיל משותף ברבעון הראשון של 2025) (The White House, 2024b).

מרכיב מרכזי נוסף שארצות הברית מקדמת עם שותפותיה השונות הוא מתיחת ביקורת תקיפה על סין בהקשרי מדיניות הפנים שלה, בדגש על הפרות נרחבות של זכויות אדם כנגד המיעוט האויגורי במחוז שינג'יאנג (ארצות הברית מתייחסת להפרות כאל פשעים נגד האנושות והשמדת עם), צמצום האוטונומיה בהונג קונג והעמקה ניכרת של הפיקוח על האוכלוסייה הסינית באמצעים דיגיטליים (U.S. Department of State, 2021b, 2021d). כך מדינות ה-G7, קוריאה הדרומית, האיחוד האירופי ומדינות באירופה ביקרו את התנהלות סין בתחום זה, וארצות הברית אף הובילה באוקטובר 2022 קבוצה של 50 מדינות (כולל ישראל) לאימוץ הצהרה הקוראת לחקור באו"ם את החשדות נגד סין (United States Mission to the United Nations, 2022).

היבט נוסף במערכה האמריקאית נגד סין היה חתירה להצרת רגליה של סין בתחומים הכלכליים, להבדיל מאלה הטכנולוגיים. בתקופת ממשל טראמפ הראשון כללו ביטוייה של המערכה (מלחמת סחר) הכרזה על סין כמניפולטורית מטבע והטלת מכסים על יבוא סחורות מסין במספר מהלכים מ-2018 (שהשפיעו על יבוא סחורות מסין בשווי של כ-335 מיליארד דולר), וכן קמפיין מתמשך מול שותפיה של ארצות הברית לצמצום שיתוף פעולה כלכלי כלכלי עם סין במגוון תחומים, תוך דגש מיוחד על עצירת התנופה של סין בחדירה לתחומי התשתיות הלאומיות (נמלים, רכבות, פרויקטי בנייה גדולים) במדינות רבות בעולם, כולל במערב, ותשתיות תקשורת סלולרית דור 4 ובעיקר דור 5. ממשל ביידן המשיך בגישה זו, אך התמקד בראשית כהונתו ברתמת שותפים ולא בהרחבת המכסים על סין, אולם לקראת סיום כהונתו (מאי 2024) הודיע הנשיא על הרחבה ניכרת במכסים על סין במגוון תחומים, דוגמת פלדה ואלומיניום, שבבים, מכונות חשמליות ועוד.

גישה דואלית זו מצד אירופה באה לידי ביטוי גם בביקורי בכירים בסין, דוגמת נשיא צרפת מקרון (אפריל 2023) וקנצלר גרמניה שולץ (נובמבר 2022), שהתאפיינו בעיקר בניסיון לטשטש מחלוקות ולקדם אג'נדה עסקית. בביקורים מאוחרים יותר, דוגמת ביקור שולץ בסין באפריל 2024, עדיין חתרו הצדדים לשיתוף פעולה אף כי המתחים בין המדינות כבר היו ברורים יותר (France in the United Kingdom, 2023; McElwee, 2022; Stevenson & Eddy, 2024). כך השקיעה סין ב-2024 מאמצים דיפלומטיים מול מדינות אירופיות ידידותיות יותר דוגמת הונגריה (ביקור אורבן ב-8 ביולי), איטליה (ביקור מלוני ב-28 ביולי) ופולין (ביקור הנשיא דודה ב-24 ביוני). הנשיא שי ערך מסע באירופה (מאי 2024) שבמסגרתו ביקר בסרביה, בהונגריה ובצרפת, והתמקד בגיוס תמיכה למערכת היחסים המדינית והכלכלית עם אירופה (Euronews with AP, 2024; Fehér, 2024; Reuters, 2024; Vagnoni & Chen, 2024).

• **יצירת מסגרות שיתוף פעולה חדשות ובראשן**

AUKUS (ארצות הברית, בריטניה, אוסטרליה) ו-**Quad** (יפן, הודו, אוסטרליה, ארצות הברית). מסגרות אלה נועדו לייצר בסיס לשיתופי פעולה מגוונים וליצירת ארכיטקטורה אזורית, כמשקל נגד להתגברות בעוצמתה של סין ובנכונותה לכפות את עמדתה על מדינות שונות במרחב במסגרת חיכוכים וסכסוכים שונים (בראשם הפיליפינים, וייטנאם ומדינות איים קטנות). כך, בעוד AUKUS הוא שיתוף פעולה צבאי במקור, שנועד לשדרג את בניין הכוח הצבאי של אוסטרליה בדגש על צוללות גרעיניות אך כולל היבטים מעבר לכך, Quad לא נועדה מלכתחילה לשמש ברית צבאית, אלא אמצעי תיאום אסטרטגי בין המדינות במגוון סוגיות כולל סין (Hemmings, 2022; U.S. Department of Defense, n.d.). מסגרות אלה מאפשרות שיח מתמשך וקבוע בסוגיות מרכזיות הקשורות ברובן בסין, וכן מפגשי מנהיגים עיתיים לקידומן, תוך הרחבה מתמשכת של הסוגיות והתחומים שבהם עוסקים הצדדים. בהקשר זה השותפים למסגרות השונות כבר מעלים רעיונות להרחבתן. כך AUKUS+ אמור לכלול תחומי שיתוף פעולה נוספים מעבר לצוללות גרעיניות, וראש ממשלת אוסטרליה מוריסון כבר הציע לשלב גם את יפן (Scott, 2024). Quad+ הוא ניסיון להרחיב את שיתופי הפעולה במסגרת Quad גם למדינות נוספות ובהן ניו זילנד, קוריאה הדרומית וייטנאם באזור, וברזיל וישראל מחוצה לו (Panda, 2022).

באיחוד האמירויות, אולם היא עדיין מתקשה בצמצום שיתוף הפעולה הטכנולוגי עם סין ובשל כך, לדוגמה, נמנעה מאספקת מטוסי F-35 לאיחוד האמירויות (Bo Lillis et al., 2021; Bowman et al., 2021; Reuters, 2021).

ביסוס "תחרות אחראית", מניעת הסלמה צבאית בטווח הקצר ובניין כוח

ארצות הברית מזהה פוטנציאל גובר להסלמה צבאית מול סין בעתיד הנראה לעין. כך הבהיר ראש המטות המשולבים לשעבר, מארק מילי, כי בהתאם להנחיית נשיא סין חותר הצבא הסיני להגיע לכשירות מבצעית לכיבוש טאיוואן עד שנת 2027, בעוד בכירים אחרים טענו שתאריך היעד לכשירות זו הוקדם, וכי על הכוחות המזוינים להיערך למלחמה עוד לפני 2025 (AsiaNews, 2022; Kube & Gains, 2023; LaGrone, 2021; Sevastopulo, 2025). זאת בעוד ממשל בידן הבהיר את מחויבותו להגנתה של טאיוואן, והנשיא עצמו אף התבטא באופן חריג על נכונות להפעלת כוח אמריקאית בהגנה על האי במקרה של עימות (Ni, 2022), הגם שיועצי הנשיא מיהרו להמעיט בחשיבות האמירה (Parker & Pager, 2022).

לצד החשש מפני הסלמה צבאית, שמחירה צפויים להיות עצומים מבחינת היקף הנפגעים והפגיעה בכלכלה העולמית (משחק מלחמה שערך מכון המחקר CSIS על המערכה הראשונה במלחמה מראה עד כמה היא עלולה להיות מדממת ויקרה), ארצות הברית מכירה בחיוניות שיתוף הפעולה בין המעצמות כדי להתמודד עם אתגרים גלובליים כמו התחממות כדור הארץ, שבה לסין תפקיד מרכזי, ולמנוע התפוררות נוספת של הסדר העולמי (דוגמת משטרי בקרת נשק) (Cancian et al., 2023). הגישה האמריקאית משקפת הבנה שארצות הברית אינה ערוכה כעת ללחימה במחיר נסבל בדרום-מזרח אסיה, ועליה להשלים פערים בבניין הכוח כדי לעשות כן, כאשר גם סין מצמצמת פערים ומשפרת את כשירותה. בהתאם מאמצת ארצות הברית מספר גישות למניעת הסלמה, לתיחום הפוטנציאל להתממשותה (יצירת מעקות בטיחות – guardrails), או למצער דחייתה: • קריאה פומבית לקיומה של "תחרות אחראית", שמהותה מניעת הידרדרות לעוינות והפעלת כוח גם במציאות של תחרות אסטרטגית בין המעצמות. ארצות הברית גיבתה מהלכים אלה בניסיונות, שעד כה לא צלחו במיוחד, לקידום שיתופי פעולה בתחום האקלים ובתחומים נוספים, דוגמת הברחות סם הפנטניל מסין לארצות הברית (שכן סין מנסה ליצור קשר בין הסוגיות ולהימנע מניהולן בנפרד). לעת

מרכיב נוסף בהצרת רגליה של סין היה קמפיין מדיני של ארצות הברית נגד יוזמת החגורה והדרך של סין, תוך הצגתה כמהלך להכנסת שותפותיה ל"מלכודת חוב", במטרה להשתלט על נכסים אסטרטגיים ובראשם תשתיות לאומיות חיוניות ונכסים החשובים להתפשטות סין בעולם, דוגמת נמל האמבאנטוטה בסרי לנקה, לצד מהלכים לצורך התחרות בחברות הסיניות ובתהליכי המימון שמקצה סין לפרויקט (Written Testimony of Geoffrey R. Pyatt, 2023). נתונים שפורסמו על יוזמת החגורה והדרך מראים כי היקף הפרויקטים החדשים בה החל להצטמצם מאז 2018–2019, אך לא רק בגלל השפעת הקמפיין האמריקאי (Clark, 2023).

במקביל הפעילה ארצות הברית גם את השפעתה בנאט"ו ובמסגרת ברית המודיעין 'חמש העיניים', כדי לתעל את הבריתות הללו להתמודדות עם האתגר שמציבה סין. כך הציבה נאט"ו לראשונה לפני מספר שנים את סין כאתגר שנדרש להיערך אליו, וקבוצת חמש העיניים החליטה להקדיש לכך משאבים ולתאם פעילות בנושא סין גם ברובד המדיני (למרות הסתייגות של ניו זילנד). ארצות הברית גם הידקה את שיתופי הפעולה במערכת אכיפת החוק של המדינות החברות בבריתות לגבי פעילות סינית חשודה, בעיקר כנגד איום של סין על אזרחים סינים מחוץ לגבולותיה וחשדות לגבינת טכנולוגיה ולריגול (Perez, 2022).

ארצות הברית מזהה פוטנציאל גובר להסלמה צבאית מול סין בעתיד הנראה לעין. כך הבהיר ראש המטות המשולבים לשעבר, מארק מילי, כי בהתאם להנחיית נשיא סין חותר הצבא הסיני להגיע לכשירות מבצעית לכיבוש טאיוואן עד שנת 2027.

המזרח התיכון גם הוא זירה לתחרות הגוברת בין המעצמות, תוך ניסיון של ארצות הברית להגביל את החדירה הסינית למרחב. האזור מתאפיין בהגברת ההשפעה והנוכחות הסינית כשותפה הכלכלית המרכזית של רוב מדינות האזור (כמקור ליצוא של נפט וגז, אך גם ליבוא), בהתגברות השימוש בטכנולוגיות סיניות (דוגמת 5G במפרץ ובערב הסעודית), בחדירה נרחבת של כטמ"מים מתוצרת סין (טכנולוגיה שארצות הברית סירבה עד כה לייצא לאזור) והחשש במדינות האזור כי ארצות הברית מתכוונת להמשיך לצמצם את נוכחותה בו לאחר שני עשורים של פעילות צבאית ענפה. ארצות הברית פועלת לצמצום החדירה הסינית למרחב בממד הטכנולוגי והביטחוני, בפרט במדינות השותפות שלה במפרץ, ואף הצליחה למנוע נוכחות צבאית סינית

מגלה דאגה גוברת מהמהלכים האמריקאיים בים סין הדרומי, ובהם המשטים לשמירת חופש השיט של ספינות הצי האמריקאי במרחבים שסין תובעת עליהם בעלות, אשר עלולים להתפתח לנקודת חיכוך נוחה לבייג'ינג יותר מאשר טאיוואן.

שימור היתרון הטכנולוגי האמריקאי

שימור היתרון הטכנולוגי האמריקאי מסתמן **כעיקרון המוביל** שאותו הדגיש ממשל בידן בתחרות עם סין, שכן הוא נתפס כיתרון המרכזי של ארצות הברית על סין וכמפתח לעוצמה כלכלית, צבאית ולאומית בעתיד הנראה לעין.

הממשל האמריקאי וחוקרים רבים **זיהו את הטכנולוגיה כמניע מרכזי של "המהפכה התעשייתית הרביעית"**, הצפויה לשנות מהותית את הכלכלה העולמית, תוך הטמעה של נתוני עתק, בינה מלאכותית ולמידת מכונה בתהליכים כלכליים וחברתיים בעשורים הקרובים (ראו נספח – תחומי הטכנולוגיה המרכזיים שבהם מתמקדת ארצות הברית). בהתאם סבר הממשל כי מי שיצליח לשלוט בטכנולוגיות מתקדמות ולהטמיען במהירות הרבה ביותר יזכה ליתרון יחסי ולעמדה אסטרטגית דומיננטית, והיה נחוש למנוע מסין לעשות כן. הממשל חשש, בין היתר, מכך שטכנולוגיה אזרחית תזין את מאמצי בניין הכוח של צבא סין, וראה חיבור עמוק בין התחומים בסין (Military-Civil Fusion) למהלכי של בייג'ינג להעברת טכנולוגיות אזרחיות לרשות המדינה והצבא (U.S. Department of State, n.d.).

עיקרון זה עבר כחוט השני בכל הפעילויות שביצע הממשל לגבי סין, והוא היה נכון לממשל מהלכים אגרסיביים כדי לעמוד בו, בדגש על סדרת מהלכים **לשלילת הגישה של חברות סיניות לטכנולוגיות מתקדמות**, כאשר במוקד המאמץ הייתה מלחמת השבבים – הניסיון **לשלוט מסין גישה לשבבים מתקדמים**, הנתפסים כמאפשר המרכזי לכל פיתוח טכנולוגי.

כך, באמצעות הסמכויות של משרד המסחר האמריקאי, נמנעת מחברות סיניות היכולת לרכוש שבבים מתקדמים (בעיקר כאלה המשמשים לאימון בינה מלאכותית, כגון Nvidia A100), לא מתאפשרת גישה לטכנולוגיה לפיתוח ולתכנון שבבים ולמכונות לחריטה (ליתוגרפיה) של שבבים מתקדמים (בעיקר כאלה מתחת ל-10 ננומטר), ואף לא לשירותים מגוונים הקשורים בכך. האיסורים בתחום זה כה גורפים עד שנאסר על כל אזרח אמריקאי לעסוק במתן שירותים או תמיכה לחברות סיניות העוסקות בתחומים אלה, כולל כאלה המועסקים בחברות סיניות או זרות. הממשל האמריקאי אף בחן צעדים חריפים יותר כדי לגדר את היכולת של

עתה קשה לקבוע אם יצלח הניסיון האמריקאי לתעל את סין למרחב "נוח", שמבדיל בין תחומי תחרות לתחומי שיתוף פעולה (בהתאם לאינטרסים של ארצות הברית). נראה כי שתי המעצמות מתמקדות בעיצוב כללי המשחק ביניהן בהתאם לפעולות ולתגובות ההדדיות.

• **ביסוס ערוץ שיח חשאי בדרגים בכירים**, שנועד לצמצם מתיחות ביחסי המדינות ולאפשר להן לברר סוגיות אסטרטגיות שונות, ליצור בהירות אסטרטגית ולהימנע מהגברת המתיחות ביניהן. זאת לשם יצירת מעקות בטיחות במערכת היחסים בין המדינות, כדי לייצר חסמים למניעת הידרדרות חמורה ובולתי נשלטת במערכת היחסים בין המדינות. ערוץ השיח החשאי נוצר בעקבות המשבר ביחסים לאחר הפלת הבלון הסיני מעל ארצות הברית, ומהצד האמריקאי עמד בראשו היועץ לביטחון לאומי ג'ייק סאליבן, ומהצד הסיני שר החוץ ואנג יי. לפי הדיווחים ערוץ זה היה חיוני להפחתת המתיחות בין הצדדים, להצגת הסוגיות החשובות להם ולהנעת תהליך להפשרת מערכת היחסים, שהוביל לפסגה של הנשיאים בידן ושי בנובמבר 2023 ולהמשך השיח בדרגים מדיניים (Sevastopulo, 2024).

• הנעת תהליכי בניין כוח לשיפור הכשירות למלחמה בדרום-מזרח אסיה, דוגמת רפורמה מעמיקה במבנה המארינס, שאותה חתרו להאיץ ב-2024 כדי לשפר כשירות ללחימה (Eckstein, 2023; Macander et al., 2022; Rogan, 2022). הפנטגון גם מאיץ יישום לקחים מהלחימה באוקראינה וסגירת פערים נרחבים שהתגלו בהקשר לחוסן הבסיס התעשייתי הביטחוני ולייצור הנדרש לתמיכה בלחימה עצימה (Easley, 2023).

• שיפור הכשירות והרתעת סין מפני מחטפים או הסלמה צבאית, באמצעות הגברת נוכחות צבאית בדרום-מזרח אסיה, הכוללת תרגילים עם שותפים באזור, ביקורי ספינות אמריקאיות וטיסות קבועות באזורים שבמחלוקת, ובראשם ים סין הדרומי (שאותו סין רואה כשטח שברִיבונותה).

כך או כך, נראה שסין מזהה את חששה של וושינגטון מפני הסלמה צבאית באזור האינדו-פסיפי וחותרת לנצל את מה שהיא מזהה כרגישות אמריקאית. כך סין ממשיכה לשחרר הצהרות תקיפות לגבי טאיוואן, מגבירה את הנוכחות הצבאית סביב האי ומקיימת שגרת תרגילים צבאיים במרחבו, ואף מקיימת תרגילים ימיים ואוויריים עם רוסיה, בעיקר באזורים שמצפון ליפן, לצד התגברות ההטרדה של כוחות הביטחון של האי באמצעות חדירות ימיות ואוויריות למרחב. במקביל נראה שסין

שותפות שונות לבקשות אמריקאיות בנושא זכויות אדם, כך ששותפות באפריקה ובמזרח התיכון נמנעות לרוב מהצטרפות ליוזמות אמריקאיות בנושא). ארצות הברית אומנם אינה מצפה לניתוק קשרים כלכליים עם סין מצד שותפותיה, אולם היא מדגישה שעליהן להימנע מיצירת תלות או השפעה יתרה מצד סין (למשל מעורבות בפרייקטי תשתית גדולים, בדגש על נמלים).

בהקשר זה, הגם שארצות הברית לא הגדירה במפורש קווים אדומים עבור שותפותיה בכל הנוגע לסין, נראה שמהלכים שיספקו לסין יתרון טכנולוגי או צבאי (דוגמת מתן גישה לצבא סין לנמליים או לרשתות תקשורת מתקדמות במדינה) ייתפסו כשליליים ביותר בעיני ארצות הברית.

ממבט ראשון נראה כי ממשל טראמפ השני אינו צפוי לשנות באופן מהותי את הגישה האמריקאית בסוגיית התחרות האסטרטגית עם סין, שכן מדובר בתפיסה שממשל טראמפ הראשון (2017–2021) היה מהוגיה וממקדמיה הראשיים, כולל נקיטת צעדים חריפים נגדה בתחום הכלכלי והטכנולוגי. עם זאת סביר להניח שהממשל החדש יציג דגשים אחרים וסגנון שונה באשר לתחרות עם סין, ובכללם שיח בילטרלי מעמיק יותר, דגש מופחת על שותפויות ודגש רב יותר על חיזוק העוצמה מבית (הסרת הגבלות ורגולציה על חברות טכנולוגיה; הגברת תפוקת האנרגיה) והפעלה נרחבת של כלים כלכליים (דוגמת מכסים).

משמעויות לישראל

התחרות האסטרטגית בין סין לארצות הברית תמשיך להיות גורם מעצב עולמי מרכזי בעשורים הקרובים.

מדובר במעצב דינמי שמאפייניו משתנים עם הזמן, אשר עלול להגיע גם למשברים חמורים בין המעצמות עד כדי חיכוך צבאי. חלק מהדינמיקה ביחסים המעצמות כולל ניסיונות השפעה ולחץ מצידן על שותפים ויריבים ברחבי העולם, על תהליכים מדיניים, כלכליים, טכנולוגיים, רגולטוריים, שיתרשו במרחבים מגוונים ובכללם החלל, הסייבר והים.

התחרות בין המעצמות כבר באה לידי ביטוי במגוון היבטים במערכת היחסים בין ישראל וארצות הברית, כאשר האחרונה מפעילה לחץ מתמשך על ישראל להדק את הפיקוח על הפעילות הסינית במדינה ואף למנוע אותה בתחומים הקשורים לביטחון לאומי (דוגמת תשתיות לאומיות חיוניות כמו נמלים ותקשורת). במסגרת זו הקימה ישראל ועדה מייעצת לבחינת השקעות זרות במדינה והשיקה דיאלוג עם ארצות הברית בנושאי טכנולוגיה (שאמור לקדם אינטרסים וגישות משותפות), הגם שהקשרים הכלכליים בין ישראל לסין מוסיפים

סין להתקדמות טכנולוגית ולדרוש מחברות אמריקאיות לקבל אישור עבור כל עסקה למתן שירותי טכנולוגיית ענן לחברות בסין (Kaur, 2023). בשלהי כהונת ביידן הציג הממשל הנחיות מרחיקות לכת בתחום המסחר והיצוא של שבבים המיועדים לאימון בינה מלאכותית, הקובעות מכסה שנתית של שבבים מתקדמים שכל מדינה רשאית לרכוש, מלבד מדינות שארצות הברית אישרה מראש, לצד תנאים והחרגות נוספות (Bureau of Industry & Security, 2025).

במקביל ובאמצעות שימוש בסמכויות אחרות שללה ארצות הברית גישה לשוק האמריקאי מחברות תקשורת סיניות שזוהו עם השלטונות בבויג'נג והיו מעורבות בבניית תשתית התקשורת בארצות הברית ובעולם (בראשן Huawei ו-ZTE), ובשל כך היוו סכנה להעברת מידע נרחב על המערב לידי סין. ארצות הברית גם הידקה את הפיקוח על סינים הלומדים ועובדים בארצות הברית, בהובלת ה-FBI (ראש ה-FBI טען בעדות בקונגרס כי "כל 10 שעות נפתחת חקירה חדשה" בהקשר הסיני) (Conte et al., 2021; Dilanian 2022), ועקבה אחר ניסיונות של גורמים סיניים לחדור לחברות אמריקאיות המחזיקות פטנטים או טכנולוגיות ייחודיות (למשל כאלה הקשורות בטכנולוגיות לצוללות) (FBI, n.d.).

בה בעת נראה שהצעדים האמריקאיים החריפים בתחום לא הצליחו למנוע מחברות סיניות להתקדם בתחום הבינה המלאכותית, כאשר מודל השפה המתקדם של הסטארט-אפ הסיני דפיסיק (Deepseek) הצליח להראות ביצועים מתקדמים בעלויות נמוכות בהרבה מהמתחרים, ולטלטל את שוקי ההון בעולם ואת החברות המובילות בתחום (Baptista, 2025).

לסיכום – ארצות הברית משקיעה מאמצים רבים ומגוונים בהתמודדות עם סין, הקשורים בבניית מוכנות צבאית, השפעה על שותפים וגיוסם למאמצי, לצד התמקדות בשימור עמדת הובלה אמריקאית המושתתת על עוצמה טכנולוגית.

מכלל הפעולות של ארצות הברית עד כה נראה שהדגש המובהק של ממשל ביידן היה על הערמת קשיים על סין בתחומי הטכנולוגיה וחיזוק היכולות האמריקאיות, תוך נכונות לנקוט צעדים אגרסיביים במיוחד בתחום, גם במחיר ערעור מערכת היחסים בין הצדדים.

ארצות הברית גם חותרת לגייס שותפים ובעלי ברית מול סין, אולם מבינה את העמדה המורכבת שבה נמצאות רובן, ולכן ממקדת גם אצלן את העשייה המדינית בסוגיות מוסכמות, כמו מניעת העברה כפויה של טכנולוגיה, יצירת אלטרנטיבות לתלות כלכלית בסין וביקורת בהקשרי זכויות אדם (קיים פער בהיענות מצד

תפיסה בארצות הברית כי סין חותרת להדק את הקשרים הטכנולוגיים עם ישראל כדרך התמודדות עם הלחץ האמריקאי הגובר עליה.

ארצות הברית הראתה בעבר שהיא נכונה לנקוט צעדים מרחיקי לכת נגד ישראל כאשר היא מזהה העברת טכנולוגיה בעלת שימוש צבאי שעלולה לפגוע בה (משברי ההארפי והפלקון). לאחרונה נקטה ארצות הברית צעדים תקיפים נגד שותפותיה במזרח התיכון כשהטילה פיקוח על יצוא שבבים מתקדמים למדינות במזרח התיכון (למשל של Nvidia ו־AMD), מחשש שאלה יזלגו לסין (Nellis & Cherney, 2023).

תחום הטכנולוגיה עומד בליבת האינטרס האמריקאי בעת הנוכחית. לא מן הנמנע שבמקרה של זיהוי איום דומה, ארצות הברית תשוב ותאמץ גישה תקיפה במיוחד, אם כי סביר להניח שושינגטון תשאף לשיח בונה עם ישראל טרם הפעלת מנופים חריגים בעניין. הפעולה האמריקאית הנחושה והאגרסיבית נגד חברות סייבר ישראליות שהפרו זכויות אדם וריגלו אחר אזרחים אמריקאים (NSO, קנדירו) היא עדות נוספת לנכונות האמריקאית לאמץ גישה תקיפה גם כנגד חברות ישראליות, כאשר אלה נתפסות כפוגעות באינטרס אמריקאי.

הממד הבילטרלי

ישראל קשורה בצורה מהותית לארצות הברית — מדובר בבעלת הברית היחידה של ישראל שניתן לסמוך עליה ולהסתמך עליה בתחום המדיני והביטחוני, ובשותפה אסטרטגית לפיתוחים טכנולוגיים. מבחינה כלכלית ארצות הברית היא שותפת הסחר המרכזית של ישראל ויעד חשוב ליצוא הישראלי (בסחורות: 14.2 מיליארד דולר ב־2024, שהיוו כרבע מסך יצוא הסחורות; בשירותים עסקיים: כ־20 מיליארד דולר ב־2021, שהיוו כשליש מסך יצוא השירותים), ומקור מרכזי להשקעות בחברות ישראליות. ארצות הברית גם מספקת סיוע בהיקף של כ־3.8 מיליארד דולר בשנה לטובת רכש ביטחוני בארצות הברית.

קשרים אלו הם ביטוי למארג הדוק וקרוב של קשרים בכל הרמות בין ישראל לארצות הברית, המאפשר לצדדים לשקף את האינטרסים והיעדים שלהם, לקדם מהלכים משותפים ומתואמים כשניתן, או להתאים מרכיבי מדיניות ולנהל אי־הסכמות כשהן מתגלעות. למרכיב המדיני מצטרפים גם קשרים מתמשכים וחיוניים בין העמים, כאשר ישראל נהנית מדימוי ציבורי חיובי מתמשך בארצות הברית, הגם שהוא הולך ונשחק בהדרגה ומתאפיין בקיטוב רב יותר בין השמרנים לליברלים במדינה.

להתאפיין ברמה גבוהה של סחר בין הצדדים (למרות ירידה מסוימת ב־2023), כאשר מכוניות מתוצרת סין הופכות למבוקשות בישראל בשנים האחרונות ומעלות את היקף הסחר.

בהקשר הסיני נראה שהתחרות בין המעצמות הובילה את סין לאמץ מדיניות תקיפה יותר כלפי ישראל, בעיקר כאמצעי לניגוח ארצות הברית. כך סין בחרה לאמץ מדיניות עוינת לישראל במהלך מלחמת חרבות ברזל, והיא מבקרת באופן תקיף את ישראל, תומכת פומבית בפלסטינים ובאיראן ומסייעת לחמאס להלבין את מעמדו (תוך אירוח פסגת פיוס פנים־פלסטינית בנושא), ואף אפשרה נחשול של אנטישמיות ואנטי־ישראליות ברשתות החברתיות הנמצאות בפיקוח ושליטה של בייג'ינג (ברשתות החברתיות בסין עצמה ובטיקטוק). ההקשר הישראלי נכנס לתחרות הבין־מעצמתית כאשר הקונגרס האמריקאי נקט צעדים חריפים נגד טיקטוק ודרש את מכירתה לחברה אמריקאית או הפסקת פעילותה בארצות הברית, מחשש שהאפליקציה משמשת ערוץ השפעה וריגול סיני בארצות הברית — מהלך שאת יישומו השעה הנשיא טראמפ ל־75 יום. חלק ממתנגדי החרם על טיקטוק טענו כי ישראל עומדת מאחורין, וכי הדבר נובע מהאשמותיה כי הרשת החברתית מקדמת נרטיב אנטי־ישראלי במהלך המלחמה בעזה ובלבנון (King, 2025). ניכר שסין ותומכיה אינם חוששים מתגובת ישראל ויהדות התפוצות להאשמות אלה, ודווקא מזדהים בהמשך תקיפת ישראל ותומכיה מהלך שאינו כולל מחיר ממשי עבורם.

הממד הטכנולוגי

בראית ארצות הברית (כפי שבא לידי ביטוי בדוח של מכון RAND משנת 2020) **ישראל היא יעד אטרקטיבי בעבור סין**, בשל היותה מרכז ליזמות טכנולוגית שבה סין חפצה, לצד חסמים מועטים בפני התפשטות במגזר הטכנולוגיה. זאת כאשר בראית וושינגטון **הטכנולוגיה עומדת בליבת התחרות בין המעצמות בעת הנוכחית** (Efron et al., 2020), ולפיכך סוגיה זו לא צפויה להשתנות גם בחלוף השנים והיא תישאר מרכיב קבוע בבחינה של ארצות הברית את יחסי ישראל־סין.

נכונותה של ישראל לאפשר השקעה סינית בתעשיית ההיי־טק במדינה, גם בתחומים שאותם ארצות הברית מזהה כעת כחיוניים לביטחון הלאומי שלה (ביי־טכנולוגיה, סייבר, בינה מלאכותית, סנסורים), ופעילותן של חברות סיניות (ורוסיות) המצויות עתה תחת סנקציות אמריקאיות או נתפסות על ידה כאיום (חוואווי) מעוררות דאגה בארצות הברית, הגם שפעילותן בטלה בשישים ביחס להשקעות המערביות במגזר זה. מעבר לכך קיימת

הבולטות של ישראל בזירה הבינלאומית ואף שותפה מרכזית של אויבי ישראל, ובראשם איראן.

לסיכום, מארג הקשרים הביטחוני נטה במובהק לטובת ארצות הברית ומשקלה האסטרטגי עבור ישראל גבוה לאין שיעור מזה של סין, למרות העלייה בהשפעתה הכלכלית הגלובלית בעשור האחרון. בהתאם, הציפיות הגוברות בארצות הברית מכל שותפותיה – לאמץ מדיניות זהירה כלפי סין ולהימנע ממהלכים שיפגעו ביציבה האמריקאית בתחרות האסטרטגית עם בייג'ינג – עלולות להיות מלוות במנופי השפעה ושכנוע כבדים יותר, אך גם בניסיון למשוך את ישראל להתנהלות חיובית באמצעות תמורות.

הממד הביטחוני

בממד הביטחוני ארצות הברית היא בעלת הברית החשובה ביותר של ישראל, ללא כל עוררין. מערכת הביטחון הישראלית נסמכת כמעט לחלוטין על אמצעי לחימה אמריקאיים, שרובם נקנים בכספי סיוע אמריקאי נרחב של כ-3.8 מיליארד דולר בשנה, או מיוצרים לפחות חלקית בארצות הברית. הפעילות האמריקאית במרחב ושיתופי הפעולה עם ארצות הברית מסייעים באופן ישיר ועקיף לקידום ביטחונה של ישראל באזור. הקשרים הביטחוניים העמוקים והתלות הישראלית בארצות הברית (למשל בהיבטי חימושים למטוסים) באה לידי ביטוי נרחב במהלך מלחמת חרבות ברזל, עת ארצות הברית התייצבה באופן מובהק לצידה של ישראל, סיפקה לה אמצעי לחימה בהיקפים נרחבים, אך גם הגבילה משלוחי תחמושת מסוימים בשל פערים בין המדינות. בה בעת, **התעצמות סין מיועדת להתמודד ולנטרל את היתרונות היחסיים של אמצעי לחימה אמריקאיים.** הדבר יוצר פוטנציאל לאספקת נשק לאויבי ישראל וליריביה מצד שתי מעצמות (רוסיה וסין) המפתחות אמצעי לחימה ויכולות נוספות (חלל, איסוף, לוחמה אלקטרונית, סייבר) לנטרול היתרונות האיכותיים הטמונים באמצעי הלחימה שעליהם נסמכת ישראל לשם השגת עליונותה הצבאית.

ההשפעה האמריקאית במזרח התיכון היא גורם מייצב התומך באינטרסים של ישראל באזור, אולם מסתמן שהנוכחות וההשפעה הסינית (בעיקר האזרחית, אך בהמשך ייתכן שגם הצבאית) במזרח התיכון נמצאת בעלייה מתמשכת ועקבית. ככל שהמגמה תימשך וסין גם תממש את תוכניותיה לשילוב המזרח התיכון כחלק מיוזמת החגורה והדרך ודרך המשי הימית ולחיזוק נוכחותה הצבאית במרחב, עלולה התחרות ליצור אילוצים על פעילות ישראל או לאתגר את היכולת האמריקאית לצמצם השפעות שליליות באזור.

בהקשר זה יוזכר **שהממסד הביטחוני האמריקאי בוחן את קשרי ישראל-סין בחשדנות רבה** לאור לקחי העבר, בדגש על העובדה שישראל הייתה זו שסיפקה לסין טכנולוגיות צבאיות מתקדמות דוגמת הכטמ"ם הארפי, ביקשה לייצא לסין טכנולוגיית שליטה ובקרה מתקדמת (מטוס הפלקון) בעסקה שנעצרה רק לאחר לחץ אמריקאי כבד, וכן נחשדה בהעברת טכנולוגיות צבאיות נוספות לסין בשנות ה-90. סוגיות אלה הובילו למשבר חמור ביחסים בשנת 2005, ואף לעיצוב מחדש של גופי היצוא הביטחוני בישראל לאור דרישה אמריקאית. על רקע זה סביר להניח שארצות הברית תמשיך לבחון בשבע עיניים את התנהלות ישראל בפיקוח על טכנולוגיות וציוד ביטחוניים, כדי לוודא שאינם מועברים לסין (Tyler, 1992; U.S.-China Economic and Security Review Commission, 2004, pp. 200-201).

הממסד הביטחוני האמריקאי בוחן את קשרי ישראל-סין בחשדנות רבה לאור לקחי העבר, בדגש על העובדה שישראל הייתה זו שסיפקה לסין טכנולוגיות צבאיות מתקדמות דוגמת הכטמ"ם הארפי, ביקשה לייצא לסין טכנולוגיית שליטה ובקרה מתקדמת (מטוס הפלקון) בעסקה שנעצרה רק לאחר לחץ אמריקאי כבד, וכן נחשדה בהעברת טכנולוגיות צבאיות נוספות לסין בשנות ה-90.

מנגד, סין היא שחקנית חשובה עבור ישראל בעיקר מבחינה כלכלית, כשותפת הסחר השלישית בגודלה אחרי האיחוד האירופי וארצות הברית. בשנת 2024 ייבאה ישראל מסין (כולל הונג קונג) סחורות בהיקף של כ-15.9 מיליארד דולר, וייצאה אליה סחורות בהיקף של כ-4.2 מיליארד דולר (למ"ס, ל"ת). בשנים האחרונות חברות סיניות נעשו מעורבות במידה ניכרת בתחום בנייה ותפעול תשתיות תחבורה במדינה (רכבת, נמל וכדומה) (Central Bureau of Statistics, 2021). במהלך 2024 אף גברה חשיבותה של סין עבור הכלכלה הישראלית, עקב הסנקציות שהטילה טורקיה על ישראל והפסקת העסקה של פלסטינים בישראל, כך שפועלי בניין סינים נעשו חיוניים לענף הבנייה ונמשכה העלייה המשמעותית ביבוא כלי רכב מסין לישראל (כרבע מכלל המכוניות שנמכרו בישראל באותה התקופה; הכפלה פי ארבעה של נתח השוק הסיני מאז הרבעון השלישי של 2023 ופי 30 מאז הרבעון הראשון של 2020), אשר צפויה רק להתגבר ב-2025 (Shayb & Carzone Technologies, 2024). חרף הידוק הקשרים הכלכליים, מערכת היחסים עם סין אינה קרובה או הדוקה. סין היא מהמבקרות

ובפרט של יצואניות הנפט, אשר סין הפכה עבורן למקור הכנסה עיקרי כיום. משקלה הכלכלי של סין צפוי לעלות בעתיד, עת משבר האקלים צפוי להוביל את המערב לצמצום צריכת הנפט והגז מהאזור, ומכירות הנפט לסין יהפכו לחיוניות עוד יותר.

בצל מגמות אלה ניכר כי השפעתה של בייג'ינג הולכת וגוברת במזרח התיכון, וזו של ארצות הברית דועכת. כפי שצוין לעיל, לישראל עניין בשימור ההשפעה האמריקאית באזור, לכל הפחות בהקשר הביטחוני, אולם עליה להיערך להשתנות מפת האינטרסים והשותפויות במזרח התיכון ככל שתגבר השפעתה של סין ויתעצם החיכוך בין המעצמות.

השלכות מלחמת חרבות ברזל

במהלך מלחמת חרבות ברזל הפגין ממשל ביידן מעורבות נרחבת במזרח התיכון לטובת ישראל. הנשיא הגיע במהרה לביקור בישראל בראשית המלחמה, הורה על הותרת שתי קבוצות של נוסאות מטוסים באזור לתקופה ממושכת לתמיכה בישראל, הורה באויבי ישראל שלא לנצל את המצב כדי להסלים (Don't!) והנחה על אספקת ציוד בטחוני מהירה ובהיקף נרחב לישראל לטובת שיפור יכולתה להילחם. לאחר כניסת החות'ים ללחימה ותקיפת ספינות ששטו בנתיבי השיט בים האדום הובילה ארצות הברית קואליציה להגנה על נתיבי שיט אלה, תקפה מטרות בתימן לשחיקת יכולתם של החות'ים לפגוע בספינות והקדישה יכולות צבאיות לסיכול תקיפות מתימן נגד ישראל. מעבר לכך הובילה ארצות הברית קואליציה נוספת לסיוע לישראל בנטרול המתקפה האיראנית הנרחבת עליה באפריל ובאוקטובר 2024, שהתמקדה בסיכול תקיפה של ישראל בכטמ"מים ובטילים, כולל שליחה של סוללות THAAD לישראל לצורך יירוטים (Taylor et al., 2024).

הגיבוי האמריקאי לישראל הציב את ארצות הברית במתח עם רוב הקהילה הבינלאומית, שחתרה באופן מובהק לעצירה מהירה של המלחמה ולהפסקת אש, כאשר ארצות הברית וישראל עומדות בתוקף על הדרישה כי התקדמות לכיוון זה תהיה רק בהינתן השלמת ההישגים הצבאיים ועסקה לשחרור החטופים. למרות חילוקי דעות בציר ירושלים-וושינגטון, הגיבוי האמריקאי לישראל בזירה הבינלאומית נותר איתן, על אף ביקורת גוברת מבית ומחוץ על הנשיא ביידן (Bateman, 2024).

מנגד אימצה סין עמדה אנטי-ישראלית בוטה וניצלה את המצב כדי למתוח ביקורת חריפה על ארצות הברית ועל ישראל, וכבר בשבוע הראשון ללחימה טענה כי ישראל "חצתה את רף ההגנה העצמית [...] ועליה להפסיק את הענישה הקולקטיבית של תושבי עזה" (Ministry of

בה בעת ישראל עלולה למצוא את עצמה כיעד בעל חשיבות גוברת לאיסוף מודיעין טכנולוגי ואסטרטגי מצד סין ו/או רוסיה כחלק מהתחרות עם ארצות הברית, הן כדי להשיג טכנולוגיה ישראלית מתקדמת והן כדי לאסוף מידע על טכנולוגיה אמריקאית בפעילות אופרטיבית.

ככלל, לישראל אינטרס ביטחוני שארצות הברית תמשיך להיות גורם בולט באזור, אף שארצות הברית פועלת לצמצום פעילותה ונוכחותה הצבאית באזור בשנים האחרונות ועייפה מהמשך הישאבות לבעיות, למרות נכונותה החריגה להקדיש מאמצים צבאיים ניכרים לעזרת ישראל במלחמת חרבות ברזל (כולל גיוס שותפות באזור לסיכול המתקפות האיראניות על ישראל) ולגיוס קואליציה לאבטחת נתיבי שיט בים האדום (בהצלחה חלקית), בעוד השפעתה של סין צפויה להמשיך להתרחב, בצל חשיבותה הגוברת לכלכלת מדינות האזור. ניכר שלאור העניין הגובר של סין במזרח התיכון, ארצות הברית מבינה שנדרש משקל נגד מצידה ותשומות לחיזוק בעלות בריתה באזור.

נוכח האינטרס של ישראל לשמר את ההשפעה האמריקאית באזור (והביטחוני בפרט), נדרש לנתח באופן מעמיק יותר את התפקיד הסיני ואת התמורות שהוא עלול לחולל בארכיטקטורת הביטחון באזור. דוגמה בולטת למהלכים כאלה מצד ארצות הברית היא העניין בקידום ברית הגנה עם ערב הסעודית, שתעגן אותה במרחב ההשפעה האמריקאי ותצמצם את הנטייה של ריאד לכיוון סין בשנים האחרונות. למהלך זה יש גם השפעות מובהקות על ישראל, כולל בהקשרי נורמליזציה עם ערב הסעודית.

הממד האזורי

מרחב המזרח התיכון וצפון אפריקה התנהל בדומיננטיות אמריקאית מאז שנות ה-80, עת ארצות הברית פעלה לדחוק ממנו את ההשפעה הסובייטית ולעצב משטר ביטחון השם דגש על הבטחת אספקת אנרגיה למערב, דומיננטיות ביטחונית אמריקאית בקרב השחקנים המרכזיים בו, לצד נכונות אמריקאית להפעיל כוח לטובת שותפותיה באזור או לפעול להסרת איומים עליו. מעמדם של ארצות הברית ושל משטר הביטחון שיצרה הלך ונחלש עם הפלישה לעיראק ב-2003 ו"המלחמה הגלובלית בטרור", הטלטה שעבר המזרח התיכון במהלך האביב הערבי, שבו ארצות הברית לא גיבתה את המשטרים שהיו שותפיה באזור, והסכם הגרעין עם איראן, שנתפס לרוב באופן שלילי באזור.

מנגד, סין הרחיבה יותר ויותר את השפעתה ואחיזתה באזור בשני העשורים האחרונים והפכה לשותפה הכלכלית המרכזית של רוב מדינות המזרח התיכון,

עם זאת, שובו של טראמפ לבית הלבן ורצונו המובהק לצמצום המעורבות הצבאית במזרח התיכון עלולים לערער את היכולת של מדינות המזרח התיכון להסתמך מבחינה ביטחונית על ארצות הברית ולחשוף אותן ללחצים מצד הממשל בהקשרים כלכליים וביטחוניים, בעוד סין צפויה להמשיך להעמיק את אחיזתה הכלכלית במזרח התיכון, בין היתר באמצעות שיתופי פעולה בתחום פיתוח וייצור כלי רכב חשמליים (ערב הסעודית, מצרים). לפיכך קשה לקבוע אם התנהלות המעצמות במלחמה תשנה מהותית את מגמות מעורבותן והשפעתן במזרח התיכון, בפרט לנוכח ממד א־הוודאות הרחב שמוסיף הנשיא טראמפ, אשר מחד גיסא מחזר אחר השקעות מפרציות וסעודיות בארצות הברית, ומאידך גיסא חותר בעקביות לצמצום המעורבות הביטחונית האמריקאית באזור.

המלצות

מכלל הניתוח מסתמן כי עדיף לישראל למצוא דרך לשמר ולעגן את **בריתה האסטרטגית עם ארצות הברית, לצד קיום קשרים חיוניים ובונים עם סין**. עם זאת **על ישראל להכיר בכך שאין חלופה לברית האסטרטגית עם ארצות הברית:**

1. אין תחליף לגב האסטרטגי שמספקת ארצות הברית לישראל מול לחצים בינלאומיים; הסיוע מארצות הברית מספק נתח נכבד מתקציב ההתעצמות; צה"ל משתמש בפלטפורמות מרכזיות ובחימושים אמריקאיים באופן בלעדי כמעט, או נעזר ביצרנים אמריקאים עבור מערכות מתוצרת "כחול לבן"; ודימוי הקשרים ומערכת היחסים של ישראל עם ארצות הברית הוא מכפיל כוח דיפלומטי ומקור עוצמה אזורי ובינלאומי. זאת מעבר להיותה שותפת הסחר המרכזית של ישראל. הביטוי העמוק למערכת יחסים זו נראה במהלך מלחמת חרבות ברזל, עת ארצות הברית תמכה בישראל מבחינה מדינית, הציבה כוחות אמריקאיים ליירוט איומים על ישראל ואיימה על חזבאללה ואיראן לבל ירחיבו את המלחמה בראשית הדרך.

2. **על ישראל להכיר בשינוי העמוק שארצות הברית עוברת ביחס לסין**, וכן כי מדובר בסוגיה הנמצאת בקונצנזוס דו־מפלגתי נדיר בארצות הברית. דשדוש לגבי עמידה בציפיותיה של וושינגטון להתאמות במדיניות (כפי שהיה בסוף עידן ממשל טראמפ ובתחילת ממשל בידן), קל וחומר עימות עם ארצות הברית בסוגיה הנמצאת בליבת הביטחון הלאומי של ארצות הברית – עלולים לכלול תגובות חריפות

במסגרת זו מתחה (Foreign Affairs of China, 2023) סין ביקורת חריפה על ישראל, סיפקה גיבוי פומבי לאיראן, התייחסה לחטופים הישראליים כאל "עצורים" ודרשה מישראל לחדול מהלחימה תוך הימנעות מהצבת תנאים רלוונטיים לצד השני (עמידה בהחלטת מועצת הביטחון 1701 לגבי חזבאללה ושחרור החטופים מצד חמאס). מעבר לכך נראה שסין התירה את הרסן בעניין הביקורת כלפי ישראל ברשתות החברתיות בסין ובטיקטוק, באופן שיצר שטף של ביקורת והתבטאויות אנטישמיות כלפי ישראל ויהודים (לביא, 2024; Gering & Dayan, 2024). במסגרת פעילותה סין אף אירחה את נציגי חמאס לשיחות פיוס עם הרשות הפלסטינית ב־21–23 ביולי 2024, שהסתיימו ב'הצהרת בייג'ינג' על הקמת "ממשלת אחדות זמנית", תוך מתן לגיטימציה לחמאס (לביא, 2024).

ההתגייסות האמריקאית הנרחבת לטובת ישראל קידמה לכאורה את החזון שלה לשותפות ביטחונית אזורית, שעיקרה התמודדות עם האיום האיראני, והראתה כי ארצות הברית נכונה להתערבות משמעותית לטובת שותפותיה באזור ובפרט לטובת ישראל, באופן שמסייע לחיזוק מעמדה באזור (אף כי מעורבותה גם מחדדת את הביקורת על תמיכתה בישראל ועל נכונותה "להתעלם" מהפרות זכויות אדם שהיא ביצעה לכאורה). המהלכים האמריקאיים תמכו גם בקידום החזון של הרחבת הסכמי אברהם בדגש על ערב הסעודית, אולם זו גילתה חוסר רצון לעשות כן במהלך המלחמה.

בה בעת סין הציבה את עצמה בראש הגורמים המגנים את ישראל ותומכים בפלסטינים ובפרט בחמאס, קבעה במסגרת בית הדין הבינלאומי לצדק כי לפלסטינים זכות ל"מאבק חמוש" בישראל (The Times of Israel, 2024), ולא גילתה פעלתנות יתרה מול החות'ים, למרות שאלה סגרו נתיב סחר ימי חשוב ופגעו לכאורה גם באינטרסים סיניים. זאת באופן שהציב את סין כזו שתומכת בגישה המדינית של מדינות ערב. למרות זאת סין **צפויה לראות עצמה נפגעת מהרחבת הסכמי אברהם ולהגביר את תמיכתה באיראן כדרך לאזן מגמה זו**, תוך חתירה ליצירת ארכיטקטורה ביטחונית במזרח התיכון ("common, comprehensive, cooperative and sustainable security") שתשלב בתוכה את איראן, תייתר את תפקידה של ארצות הברית ותדחק אותה ממנו (Sun, 2024).

ניתוח כלל המגמות מראה כי שתי המעצמות ניצלו את המלחמה לקידום גישתן והאינטרסים שלהן, ולא ניתן כרגע להבחין מי מהן יוצאת ממנה בעמדה טובה יותר לקידום יעדיה וגישתה.

דינמי), ניתן להבין מהם התחומים הטכנולוגיים והכלכליים הרגישים פחות מבחינה זו, ולהשקיע בהם מבחינת פיתוח יחסי ישראל-סין (דוגמת אגרו-טק).

3. **הסמכת גוף שיהיה אחראי על גיבוש מדיניות כלפי סין ואכיפת מימושה, כלפי המגזר הציבורי, הממשלתי והפרטי, בדגש על הנחיית הגופים השונים העוסקים בתחום.** המשך המצב הקיים של שימור עצמאות הפעולה וההחלטה של מגוון בעלי הסמכויות (בעיקר הכלכליות), ללא תוויות עקרוניות לקבלת החלטות בתחום, יותיר את הנושא פרוץ וללא מדיניות סדורה.

4. **עיסוק קבוע בתחרות הבין-מעצמתית בדרג המדיני והמקצועי, המבוסס על פיתוח ידע, איסוף וניתוח רציף בנושא, הבנה תרבותית ואסטרטגית והצבת גורם בכיר האחראי על התחום.** רצוי לכוון גם שיח ישיר ומתמשך בנושא עם ארצות הברית (בערוצי כלכלה, NSC, מודיעין) כדי לשפר את תמונת המצב ותהליכי קבלת החלטות, ובמקביל לכוון גם ערוצי שיח מקצועיים מתמשכים עם סין ועם גורמים סיניים.

5. **השתלבות ביוזמות הטכנולוגיות של ארצות הברית להגברת החוסן של שרשראות אספקה.** לישראל הזדמנות להיות שותפה ערכית ופעילה ביוזמות ובשיתוף פעולה טכנולוגי, שארצות הברית מקדמת במסגרת התחרות האסטרטגית שלה עם סין. השתלבות זו יכולה לחולל ערך מדיני, כלכלי וטכנולוגי ולצקת תוכן מייצב במערכת היחסים המיוחדים עם ארצות הברית, וכן להגביר את נכסיות ישראל עבורה.

6. **עם זאת, אין ביטחון שלאסטרטגיה של מציאת שביל הזהב בין המעצמות יש משפט קיום לאורך זמן.** הדינמיות של התחרות בין המעצמות עלולה להקשות על היכולת להישאר בו, ומשבר בין המעצמות (למשל סביב טאיוואן) עלול לאלץ את ישראל לבחור צד. במצב זה, ברירת המחדל היא להתייצב לצד בעלת הברית האסטרטגית ארצות הברית (ככל האפשר, במקביל לפיתוח יחסי הסחר עם סין), שכן בחירה אחרת עלולה לגבות מחיר כבד בנוגע לביטחון הלאומי של ישראל.

7. **חינוי לחזק את מערכי הפיקוח על היצוא והשקעות זרות בישראל,** בעיקר בתחומים שאינם באחריות ישירה של משרד הביטחון (אשר לו מגוון דרכים להימנע מטעויות בנושא). נראות של מענה חלקי לסינון השקעות וחוסר רצינות באשר לדרישות ארצות הברית צפויות לתחזק תדמית שלילית של ישראל בארצות הברית בכל הנוגע לסין.

ומתמשכות, להותיר משקעים ארוכי טווח במערכת היחסים ולספק הזדמנות לגורמים החפצים לפגוע במערכת היחסים.

ואולם חשיבות היחסים עם וושינגטון אינה מחייבת בהכרח התנכרות לבייג'ינג, בין היתר נוכח השפעתה הגוברת בזירה הבינלאומית, יכולת ההיזק הישירה והעקיפה שלה על ישראל, וכן מכיוון שתפקידה של **סין במזרח התיכון צפוי לגדול ולהעמיק**, תוך השפעה גוברת על מגוון מדינות ותהליכים. לאור מגמות אלו רצוי של ישראל תהיה אוזן קשבת לבייג'ינג. מעבר לכך, **השיקולים הכלכליים** גם הם תומכים בשימור מערכת יחסים טובה עם סין. עם זאת נראה שיש להכיר בכך שייתכן כי סין עצמה בחרה להרע את מערכת היחסים עם ישראל במהלך מלחמת חרבות ברזל כחלק מרצונה לנגח את ארצות הברית, וכי היכולת לשמר מערכת יחסים בונה עם בייג'ינג נפגעה בשל כך.

הגם שמדינות שונות במזרח התיכון (ערב הסעודית, איחוד האמירויות, טורקיה) מנסות לחתור לעמדת אמצע בין המעצמות (אסטרטגיית גידור) ולנסות למנף אותה להישגים בעיקר מול ארצות הברית, בחירה בגישה זו תהיה אסטרטגיה מסוכנת עבור ישראל. סביר להניח ש"פלירטוט" בוטה עם סין לא יביא לתמורות ממשיות לישראל מארצות הברית או מסין, אלא עלול להגביר את השחיקה ביחסים המיוחדים עימה. לפיכך **רצוי למצוא "שביל זהב מוטה ארצות הברית" להתנהלות בין המעצמות**, שצריך להתאפיין **בחיזוק היחסים האסטרטגיים עם ארצות הברית לצד יחסים כלכליים פוריים, בטוחים ומבוקרים עם סין.** המדיניות צריכה להתבסס על העקרונות הבאים:

1. **הבנת הקווים האדומים (המשתנים) של המעצמות ווידוא שאין חריגה מהם.** אשר לארצות הברית, מדובר בעיקר על העברת טכנולוגיה צבאית או דו-שימושית לסין (עקב מחדל או במתכוון), מתן נגישות פיזית וטכנולוגית משמעותית לסין בישראל והיעדר פיקוח ראוי על הפעילות הסינית במדינה (הגם שסביר להניח כי רשימת הדרישות האמריקאיות תהיה רחבה יותר מאשר קווים אדומים). מבחינת סין, סביר להניח שהציפייה היא להמשך מערכת יחסים כלכלית טובה (כולל השקעות בתחומי תשתית שונים, הגם שבהיקף מצומצם יותר) והימנעות מצעדים (ממשיים או הצהרתיים) שייתפסו בסין כפרובוקטיביים או מכוונים נגדה.

2. **כנגזרת מהמדיניות כלפי סין תידרש גם בחינה מעמיקה יותר של אופן פיתוח היחסים הכלכליים עם סין בצל תחרות המעצמות.** ככל שמתבהר שדה המערכה הטכנולוגי-כלכלי בין המעצמות (אף שהוא

8. חינוי לקדם דיאלוג בלתי רשמי (Track 2) עם גורמים אמריקאיים (אקדמיה וממשל) כדי להבין באופן טוב יותר את הציפיות של ארצות הברית מישראל, את הקווים האדומים האמריקאיים ואת הדרכים לחיזוק הערכיות של ישראל עבודה בהקשר של התחרות הבין-מעצמתית. רצוי לקדם דיאלוג דומה עם שותפים סינים כדי להבין את הזווית הסינית של התחרות, וגם עם גורמים אירופיים ובינלאומיים נוספים, כדי ללמוד על גישות שונות כלפי סין ועל תפיסות האיום והמענה המגוונות.
- יוחאי גויסקי** שירת במערכת הביטחון במגוון תפקידים בתחום המודיעין והאסטרטגיה ופרש מצה"ל בדרגת סגן אלוף. כיום עורך מחקרים בתחומים מגוונים ובהם מודיעין, כלכלה, אקלים וביטחון לאומי, וכן יועץ לגופים במערכת הביטחון. בעל תואר ראשון בכלכלה ובמנהל עסקים ותואר שני בדיפלומטיה ובלמודי ביטחון מאוניברסיטת תל אביב.
- joch1@walla.co.il
- נספח: תחומי טכנולוגיה מרכזיים בראיית ארצות הברית**
- תחום הטכנולוגיות שארצות הברית מזהה כרגישות ובעלות חשיבות בתחרות האסטרטגית עם סין משתנה לאורך זמן וכתלות בגופים העוסקים בהן. כך ניתן למצוא רשימות שונות של טכנולוגיות רגישות בגופים שונים העוסקים בנושא.
- הרשימה הממוקדת ביותר שמתייחסת לטכנולוגיות בעלות הקשר ביטחוני התפרסמה במסגרת ה-National Defense Strategy וכוללת את התחומים הבאים:
1. התקדמות בתחום אמצעי הלחימה, ובכלל זאת נשק נגד מטרות בחלל (counterspace weapons), נשק היפר-סוני, נשק כימי וביולוגי מתקדם, יכולות חדשות ומפציעות בתחום מערכות נשיאת נשק (payload delivery systems) וראש הנפץ הקרבי (payload).
 2. שימושים חדשים בתחום בינה מלאכותית (AI), מדעים בתחום הקוונטי, מערכות אוטונומיות, ביד טכנולוגיה ומדע החלל (U.S. Department of Defense, 2022).
- רשימה נרחבת מאוד של טכנולוגיות מפציעות ובסיסיות גובשה על ידי משרד המסחר האמריקאי כחלק מדרישות שני חוקים מ-2018: Foreign Investment Risk-Review Modernization Act (FIRRMA), לצד The Export Control Reform Act (ECRA), והיא כוללת 14 משפחות אב טכנולוגיות (שחלקן זכה לפירוט נרחב יותר של תת-טכנולוגיות) (U.S., 2021; Rafaelof, 2021; U.S., 2022):
1. **ביוטכנולוגיה**, לרבות ננו-ביוטכנולוגיה, ביולוגיה סינטטית, הנדסה גנומית וגנטית, טכנולוגיות מוח (Neurotech).
 2. טכנולוגיות **בינה מלאכותית ולמידת מכונה**, ובכלל זאת:
 - Neural networks and deep learning (brain modelling, time series prediction, classification).
 - Evolution and genetic computation (genetic algorithms, genetic programming).
 - Reinforcement learning.
 - Computer vision (object recognition, image understanding).
 - Expert systems (decision support systems, teaching systems).
 - Speech and audio processing (speech recognition and production).
 - Natural language processing (machine translation).
 - Planning (scheduling, game playing).
 - Audio and video manipulation technologies (voice cloning, deepfakes).
 - AI cloud technologies
 - AI chipsets
 3. טכנולוגיות **שבבים**, כולל Systems-on-Chip (SoC), Stacked Memory on Chip.
 4. טכנולוגיות **מיקום, ניווט, ותזמון** (Position, Navigation, and Timing).
 5. טכנולוגיות הקשורות בתחום **ההיפר-סוני**, ובכלל זאת אלגוריתמים לשליטה בתעופה, מערכות הנעה, מערכות הגנה תרמיות וחומרים מיוחדים.
 6. **מערכות מחשוב מתקדמות**, כולל Memory-centric logic.
 7. טכנולוגיות **לניתוח מידע** דוגמת Visualization, Automated analysis algorithms, Context-aware computing.
 8. **ממשק מחשב-מוח**, לרבות Neural-controlled Direct, Mind-machine interfaces, interfaces, Brain-machine interfaces, neural interfaces.
 9. **טכנולוגיה קוונטית** — מחשוב קוונטי, הצפנה קוונטית, חישה קוונטית (Quantum sensing).
 10. **רובוטיקה**, ובכלל זאת מיקרורובוטים ומיקרורובוטים, טכנולוגיות נחיל (Swarming), רובוטים בעלי יכולת הרכבה עצמית (Self-assembling), Robot compliers, Molecular robotics, robots, Smart Dust.

Arcesati, R. (2022, May 19). *Trade and Technology Council + Chinese debates on sanctions on Russia + EU-Japan summit*. Merics. <https://tinyurl.com/2k538z6w>

Asia Financial (2024, September 2). *China threatens to cut off ASML over new US chip curbs*. <https://tinyurl.com/nhbskthu>

Asia News (2022, October 21). *US Navy chief warns Beijing could attack Taipei by 2024, not 2027*. <https://tinyurl.com/5xcvshka>

Badlam, J., Clark, S., Gajendragadkar, S., Kumar, A., O'Rourke, S., & Swartz, D. (2022, October 4). *The CHIPS and Science Act: Here's what's in it*. McKinsey & Company. <https://tinyurl.com/mwwwphkd2>

Baptista, E. (2025, January 28). *What is DeepSeek and why is it disrupting the AI sector?* Reuters. <https://tinyurl.com/y98zs5j5>

Bateman, T. (2024, March 23). *Gaza war: How the crisis is testing the limits of US diplomacy*. BBC. <https://tinyurl.com/nzke72w9>

Bo Lillis, K., Bertrand, N., & Atwood, K. (2021, November 19). *Construction halted on secret project at Chinese port in UAE after pressure from US, officials say*. CNN. <https://tinyurl.com/ycys3z7n>

Bowman, B., Thompson, J., & Brobst, R. (2021, April 23). *China's surprising drone sales in the Middle East*. Defense News. <https://tinyurl.com/hs4yawvd>

Brunnstrom, D., & Martina, M. (2021, January 29). *U.S. must be prepared to impose costs on China - Biden security adviser*. Reuters. <https://tinyurl.com/5t3kffey>

Bureau of Industry and Security (n.d.). *Section 232 Investigations: The effect of imports on the national security*. <https://tinyurl.com/4sz8kunk>

Bureau of Industry & Security (2025, January 13). *Biden-Harris administration announces regulatory framework for the responsible diffusion of advanced artificial intelligence technology*. <https://tinyurl.com/yh52e32z>

Cancian, M.F., Cancian, M., & Heginbotham, E. (2023, January 9). *The first battle of the next war: Wargaming a Chinese invasion of Taiwan*. CSIS. <https://tinyurl.com/4m283t9v>

Central Bureau of Statistics (2021). *Trade countries - Imports and exports of Israel 2021* (Table No. 16.21.198t1). <https://tinyurl.com/y98t2w2u>

Clark, N. (2023). *The rise and fall of the BRI*. Council on Foreign Relation. <https://tinyurl.com/52ty5ybs>

Conte, M., Sierra, C., & Westcott, B. (2021, April 14). *FBI opens a new investigation into China "every 10 hours," bureau director says*. CNN. <https://tinyurl.com/32y5k2xs>

Cordesman, A. (2021). *Chinese strategy and military forces in 2021: a graphic net assessment*. <https://tinyurl.com/2ahtk7t7>

Dilanian, K. (2022, December 3). *FBI director defends investigations of Chinese academics in front of university audience*. NBC News. <https://tinyurl.com/y9fevh4x>

Donnan, S. (2022, December 3). *This could be a record year for US-China trade*. Bloomberg. <https://tinyurl.com/3dxhjsd2>

11. **טכנולוגיה בתחום הלוגיסטי** — Mobile, Modeling and simulation, electric power Distribution-Based, Total asset visibility Logistics Systems.
12. **חומרים מתקדמים** — הסוואה אדפטיבית, Biomaterials, Functional textiles.
13. **טכנולוגיות ייצור** — Additive manufacturing.
14. **טכנולוגיות מעקב מתקדמות** — Faceprint and voiceprint technologies.

מקורות

לביא, ג' (2024, א' 31 ביולי). "הצהרת בייג'ינג" — פיוס פלסטיני במאפיינים סיניים. מבט על, גיליון 1886, המכון למחקרי ביטחון לאומי. <https://tinyurl.com/2nws4f7>

לביא, ג' (2024, ב' 12 בנובמבר). **המשכיות ושינוי ברטוריקה הסינית כלפי ישראל מאז ה-7 באוקטובר**. מבט על, גיליון 1914. המכון למחקרי ביטחון לאומי. <https://tinyurl.com/96kke5e5>

למ"ס (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) (ל"ת). **סחר חוץ — סחורות**. 2024. <https://tinyurl.com/36kdnbyb>

Downes, J.F., Wong, M., & So, M.H. (2023, June 5). *EU-China relations: A growing global rivalry*. The Loop. <https://tinyurl.com/26taccm4u>

Easley, M. (2023, August 2). *Report finds imbalance between U.S. defense strategies, industrial base capacity*. National Defense. <https://tinyurl.com/3s9xr5x2>

Eckstein, M. (2023, March 17). *Marines accelerate Force Design transformation in FY24 budget request*. Defense News. <https://tinyurl.com/7everxn5>

Efron, S., Schwindt, K., & Haskel, E. (2020). *Chinese investment in Israeli technology and infrastructure: Security implications for Israel and the United States*. Rand. <https://tinyurl.com/yrubhm57>

Euronews with AP (2024, July 8). *Hungarian PM Viktor Orbán makes surprise China visit after trip to Moscow*. <https://tinyurl.com/spv7tw9t>

European Commission (2022). *European Chips Act*. <https://tinyurl.com/54d9rwjn>

FBI (n.d.). *The China threat*. Federal Bureau of Investigation. <https://tinyurl.com/3x8j8n34>

Fehér, Z. (2024, June 1). *Xi Jinping visited Europe to divide it. What happens next could determine if he succeeds*. Atlantic Council. <https://tinyurl.com/56k8f3zd>

France in the United Kingdom (2023, April 5). *President Macron pays State visit to China*. French Embassy in London. <https://tinyurl.com/2vv2wu4z>

Gering, T., & Dayan, O. (2024, December 12). *Can China's new ambassador to Israel reset the strained relationship?* The Atlantic Council. <https://tinyurl.com/y7s59b4s>

Hemmings, J. (2022). *Should the Quad become a formal alliance?* *Journal of Indo-Pacific affairs*, March-April 2022, 65-77. <https://tinyurl.com/47uthbpbk>

Kaur, D. (2023, July 7). *IS cloud computing the next frontier in the US-China tech war?* Tech Wire Asia. <https://tinyurl.com/722bvb5n>

- Kaushik, K., & Brunnstrom, D. (2023, July 10). *U.S. military deals not enough to wean India off Russian arms yet*. Reuters. <https://tinyurl.com/mr3x9h86>
- King, J. (2025, January 20). New Israel TikTok ban theory sweeps through social media. *Newsweek*. <https://tinyurl.com/5yj5evk2>
- Kube, C., & Gains, M. (2023, January 27). *Air Force general predicts war with China in 2025, tells officers to prep by firing 'a clip' at a target, and 'aim for the head'*. NBC News. <https://tinyurl.com/u6nbacrr>
- LaGrone, S. (2021, June 23). *Milley: China wants capability to take Taiwan by 2027, sees no near-term intent to invade*. USNI News. <https://tinyurl.com/ycymwvhv>
- Macander, M., & Hwang, G. (2022, July 22). *Marine Corps Force Design 2030: Examining the capabilities and critiques*. CSIS. <https://tinyurl.com/3wsamwu7>
- McElwee, L. (2022, November 7). *How Scholz's unpopular trip to Beijing actually served U.S. interests*. CSIS. <https://tinyurl.com/bdfnpftw>
- Ministry of Foreign Affairs of China (2023, October 15). *Wang Yi speaks with Saudi foreign minister Faisal on the phone*. <https://tinyurl.com/mtf83kny>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (2024, October 16). *Free and Open Indo-Pacific*. <https://tinyurl.com/yujtats3>
- National Intelligence Council (2021). *Global trends 2040: A more contested world*. <https://tinyurl.com/37mjwetu>
- Nellis, S., & Cherney, M.A. (2023, August 31). *US curbs AI chip exports from Nvidia and AMD to some Middle East countries*. Reuters. <https://tinyurl.com/3mnxu69h>
- Ni, V. & agencies (2022, September 19). *Joe Biden again says US forces would defend Taiwan from Chinese attack*. *The Guardian*. <https://tinyurl.com/4hvedkcd>
- Office Of Management and Budget (2021). *Budget of the U.S. government Fiscal Year 2022*. The White House. <https://tinyurl.com/3m8e2vpj>
- Office of the Secretary of Defense (2020). *Military and security developments involving the People's Republic of China: Annual report to congress*. <https://tinyurl.com/59c93j7h>
- Panda, J. (2022, January 13). *Making 'Quad Plus' a reality*. *The Diplomat*. <https://tinyurl.com/mnjwe32v>
- Parker, A., & Pager, T. (2022, May 24). *The White House keeps walking back Biden's remarks*. *The Washington Post*. <https://tinyurl.com/63caya6m>
- Perez, E. (2022, July 6). *FBI Director Wray, MI5 chief raise alarm over China spying*. CNN. <https://tinyurl.com/2x29j2mt>
- Pollard, M. Q. (2023, July 30). *Le Maire says France wants better China access, not decoupling*. Reuters. <https://tinyurl.com/3wsb6ra2>
- Rafaelof, E. (2021, June 1). *Unfinished business: Export control and foreign investment reforms key findings*. U.S.-China Economic and Security Review Commission. <https://tinyurl.com/3p884hwm>
- Reuters (2021, December 14). *UAE told the U.S. it will suspend talks on F-35 jets -Emirati official*. <https://tinyurl.com/wdh2umb9>
- Reuters (2024, June 24). *Polish president says he hopes China can help bring peace in Ukraine*. <https://tinyurl.com/4xpzc2f4>
- Rogan, T. (2022, April 4). *The Marines are reforming to prepare for war with China*. *Wall Street Journal*. <https://tinyurl.com/28yr2k9d>
- Rogers, J., Foxall, A., Henderson, M., & Armstrong, S. (2020, May 14). *Breaking the China supply chain: How the "Five Eyes" can decouple from strategic dependency*. Henry Jackson Society. <https://tinyurl.com/yru8hef7>
- Scott Morrison [@ScoMo30] (2024, April 9). *An AUKUS+ framework for Pillar 2 is a natural progression. It also makes a lot of sense to start with Japan*. [Tweet]. X. <https://tinyurl.com/2vstwtcj>
- Sevastopulo, D. (2022, October 20). *US Navy chief warns China could invade Taiwan before 2024*. *Financial Times*. <https://tinyurl.com/mr8jurpr>
- Sevastopulo, D. (2024, August 25). *The inside story of the secret backchannel between the US and China*. *Financial Times*. <https://tinyurl.com/2vnzvj89>
- Singh, S. (2022). *The Trump administration and the Kashmir issue*. *World Affairs: The Journal of International Issues*, 26(3), 120–135. <https://www.jstor.org/stable/48712330>
- Shayb, H., with Carzone Technologies Ltd. (2024 November 6). *Trends analysis of the Israeli market for new vehicles - Q3 2024*. I-via. <https://tinyurl.com/bddrrd7s>
- Stevenson, A., & Eddy, M. (2024, April 16). *Germany's leader walks a fine line in China*. *The New York Times*. <https://tinyurl.com/4evsw4t4>
- Sullivan, J. (2022, September 16). *Remarks by National Security Advisor Jake Sullivan at the Special Competitive Studies Project Global Emerging Technologies Summit*. The White House. <https://tinyurl.com/5t398z4z>
- Sun, Y. (2024, December 19). *Forecasting China's strategy in the Middle East over the next four years*. Brookings. <https://tinyurl.com/yckbkja9>
- Taylor, B., Sands, L., Cho, K., & Suliman, A. (2024, October 14). *What to know about U.S. military support for Israel after a year of war*. *The Washington Post*. <https://tinyurl.com/2yxbww63>
- The Times of Israel (2024, February 22). *China at the World Court: Palestinians have the right to 'armed struggle' against Israelis*. <https://tinyurl.com/5au3eefm>
- The U.S.-China Economic and Security Review Commission (n.d.). *About Us*. <https://tinyurl.com/2s374fkj>
- The White House (2013, April 24) *Remarks by Tom Donilon, National Security Advisor to the president at the launch of Columbia University's Center on Global Energy Policy*. <https://tinyurl.com/5t2rwvzy>
- The White House (n.d.). *Delivering results from President Biden's Bipartisan Infrastructure Law*. <https://tinyurl.com/52dcafvp>
- The White House (2021a, April 16). *U.S.- Japan joint leaders' statement: "U.S. - Japan global partnership for a new era"*. <https://tinyurl.com/4ata3tnc>
- The White House (2021b, June). *Building resilient supply chains, revitalizing American manufacturing, and fostering broad-based growth: 100-day reviews under executive order 14017*. <https://tinyurl.com/yhbc97y8>
- The White House (2022a, February). *Indo-Pacific strategy of the United States*. <https://tinyurl.com/35588uzu>

- The White House (2022b, August 15). *By the numbers: The Inflation Reduction Act*. <https://tinyurl.com/2vs557ur>
- The White House (2022c, October 12). *National Security strategy*. <https://tinyurl.com/bdx2zfbt>
- The White House (2024a, January 30). *Remarks and Q&A by National Security Advisor Jake Sullivan on the future of U.S.-China Relations*. <https://tinyurl.com/yeyrddxv>
- The White House (2024b, November 12). *Joint Statement from the leaders of the United States and the Republic of Indonesia: Commemorating 75 years of diplomatic relations*. <https://tinyurl.com/23rxuvdw>
- The White House (2025, January 20). *Unleashing American energy: Executive order*. <https://tinyurl.com/mwvwsks>
- Tracy, B.S. (2020). *An overview of rare earth elements and related issues for Congress*. CRS. <https://tinyurl.com/42n5jbk5>
- Tyler, P.E. (1992, April 3). No evidence found of Patriot sales by Israel to China. *The New York Times*. <https://tinyurl.com/57f4tn6u>
- United States Census Bureau (n.d.). *Trades in goods with China*. <https://tinyurl.com/4tzypcyv>
- U.S.-China Economic and Security Review Commission (2004). *2004 report to Congress of the U.S.-China Economic and Security Review Commission*. <https://tinyurl.com/2dhmwdkz>
- U.S. Department of Commerce, Bureau of Industry and Security (2022). *Emerging technologies update: Section 1758 controls* [PowerPoint slides]. <https://tinyurl.com/4chwdrat>
- U.S. Department of Commerce (2024, May 14). *Fact sheet: President Biden takes action to protect American workers and businesses from China's unfair trade practices*. <https://tinyurl.com/4hncmwwn>
- U.S. Department of Defense (n.d.). *AUKUS: The trilateral security partnership between Australia, U.K. and U.S.* <https://tinyurl.com/2tdwzpuz>
- U.S. Department of Defense (2022). *2022 National Defense Strategy of The United States of America*. <https://tinyurl.com/4dm6h3fp>
- U.S. Department of State (n.d.). *Military-Civil Fusion and the People's Republic of China*. <https://tinyurl.com/ysyptrm>
- U.S. Department of State. (2021a, January 19). *Determination of the Secretary of State on atrocities in Xinjiang*. <https://tinyurl.com/u64a4tvn>
- U.S. Department of State (2021b, March 22). *Promoting accountability for human rights abuse with our partners*. <https://tinyurl.com/2vyvkr3c>
- U.S. Department of State (2021c, March 31). *2021 Hong Kong Policy Act Report*. <https://tinyurl.com/7em67kdw>
- U.S. Department of State (2021d, May 27). *Denial of democracy in Hong Kong*. <https://tinyurl.com/4fcsu8ah>
- U.S. Department of State. (2025, January 20). *U.S. Security cooperation with India*. <https://tinyurl.com/yjcwwcfe>
- U.S. Embassy & Consulate in the Republic of Korea (2022, August 10). *Fact sheet: CHIPS and Science Act will lower costs, create jobs, strengthen supply chains, and counter China*. <https://tinyurl.com/2s4vbjec>
- U.S. Embassy & Consulate in Vietnam (2023, September 11). *Joint leaders' statement: Elevating United States-Vietnam relations to a comprehensive strategic partnership*. <https://tinyurl.com/ekhmuzyp>
- United States Mission to the United Nations (2022, October 31). *Joint statement on behalf of 50 countries in the UN General Assembly Third Committee on the human rights situation in Xinjiang, China*. <https://tinyurl.com/5cact3py>
- Vagnoni, G., & Chen, L. (2024, July 29). *Meloni vows to "relaunch" Italy's cooperation with China*. Reuters. <https://tinyurl.com/bdec5pzs>
- Vergun, D. (2023, June 20). *U.S., India rapidly expand their military cooperation*. U.S. Department of Defense. <https://tinyurl.com/nhkrwha5>
- Written Testimony of Geoffrey R. Pyatt Assistant Secretary for Energy Resources United States Department of State Before the House Foreign Affairs Committee (2023, June 14). *"Assessing U.S. efforts to counter China's coercive Belt and Road Diplomacy"*. <https://tinyurl.com/4h9ucz45>

הערה

1. חקירות מיוחדות שמבצע משרד הכלכלה לטובת בחינת ההשפעה של יבוא על הביטחון הלאומי. בתקופת ממשל טראמפ בוצעו חקירות רבות בתחום זה (לראשונה מאז 2001) כחלק מהניסיון לחזק את הייצור המקומי, ללא קשר לסין (Bureau of Industry and Security, n.d.).